

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Eva Chocová

Notář v právním řádu ČR

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 18. 6. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 126 492 znaků včetně mezer.

Eva Chocová

V Praze dne 18. června 2018

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní doc. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D. za vedení mé diplomové práce a za veškeré cenné rady, které mi při jejím psaní poskytla. Dále bych chtěla poděkovat své rodině a partnerovi za velkou podporu nejen při psaní této diplomové práce, ale i po dobu celého studia.

Obsah

Úvod	1
1. Úvod do problematiky	3
1.1 Exkurz do historie notářství v českých zemích.....	3
1.2 Přehled nejdůležitějších právních norem upravujících notářskou organizaci a činnost.....	5
2. Notář a jeho právní postavení	7
2.1 Úloha a postavení notáře v právním státu.....	7
2.2 Předpoklady výkonu a povolání notáře, notářský úřad.....	8
2.2.1 <i>Praxe, notářská zkouška, konkurz, jmenování</i>	10
2.2.2 <i>Pracovníci notáře – koncipienti, kandidáti a další pracovníci notáře</i>	12
2.2.3 <i>Zástupce a náhradník notáře</i>	14
2.2.4 <i>Pozastavení činnosti, odvolání</i>	15
3. Činnost notáře	17
3.1 Obecně k činnosti notáře.....	17
3.2 Základní zásady.....	19
3.3 Činnost v užším slova smyslu.....	21
3.3.1 <i>Sepisování notářských zápisů o právních jednáních</i>	21
3.3.1.1 Notářský zápis pro zápis do veřejného seznamu nebo veřejného rejstříku.....	23
3.3.1.2 Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti.....	23
3.3.2 <i>Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení</i>	25
3.3.2.1 Vidimace.....	26
3.3.2.2 Legalizace.....	27
3.3.2.3 Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby.....	29
3.3.2.4 Osvědčení výstupů z informačního systému veřejné správy.....	30
3.3.3 <i>Notářská úschova</i>	30
3.3.3.1 Notářská úschova listin.....	31
3.3.3.2 Notářská úschova peněz.....	32
3.3.4 <i>Vydání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení</i>	32
3.1 Jiná činnost notáře.....	33

3.2	Notář jako soudní komisař a řízení o pozůstalosti	34
4.	Odměny a náhrady notářů a NK ČR.....	39
4.1	Odměna a náhrady notáře	39
4.1.1	<i>Právo na odměnu.....</i>	<i>39</i>
4.1.2	<i>Právo na náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas</i>	<i>41</i>
4.2	Odměny a náhrady hotových výdajů náležející NK ČR.....	41
5.	Notářská samospráva	42
5.1	Notářské komory.....	42
5.2	Notářská komora ČR	43
5.2.1	<i>Seznamy a evidence vedené NK ČR.....</i>	<i>45</i>
5.3	Dohled.....	47
6.	Odpovědnost notáře	49
6.1	Obecně k odpovědnosti a její druhy	49
6.2	Pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s notářskou činností	51
6.3	Odpovědnost státu.....	52
6.4	Kárná odpovědnost	55
6.4.1	<i>Kárné řízení</i>	<i>55</i>
7.	Notář a GDPR.....	58
8.	Budoucnost českého notářství	61
Závěr	63	
Seznam zkratk.....	65	
Seznam použitých zdrojů.....	67	
Abstrakt.....	80	
Klíčová sova	80	
Abstract	81	
Keywords.....	82	

Úvod

Notář je ve společnosti považován za jednu z nejmávanějších právnických profesí. Když se mluví o příslušnicích notářského stavu, není to jen notář, ale „pan notář“ nebo „paní notářka“. Veřejností je notář vnímán jako osoba, na jejíž názor každý dá, jako osob vysokých morálních hodnot, jako osoba zastávající spravedlnost a hájící právo. Je to právě dobrá pověst notářů, která mě tak fascinovala a přiměla mě věnovat se notářům a notářství i ve své diplomové práci.

Úkolem mé práce není podrobně rozebírat konkrétní aspekty výkonu notářství, ale podat přehledný a komplexní obraz toho, kdo to vlastně notář je a co dělá.

V první kapitole přináším krátký exkurz do historie notářství na území českého státu. Považuji za důležité věnovat ve své práci pár slov historickému vývoji, neboť nám pomáhá lépe pochopit současný stav a z čeho pramení.

V následující kapitole se zabývám tím, kdo je to notář, jak se jím člověk může stát a jak funguje notářský úřad nejen z hlediska jeho personálu.

Ve třetí kapitole, kterou považuji za stěžejní, se věnuji činnosti notáře. Nejdříve uvádím obecný výklad a dále pokračuji již konkrétními činnostmi notáře. Tuto kapitolu pak uzavírám stručným pojednáním o notáři jako soudním komisaři a o řízení o pozůstalosti. Díky tomuto výkladu si každý může udělat obrázek o tom, co všechno notář dělá. A leckdo se možná bude divit, že nemá na starosti pouze projednávání dědictví a ověřování listin a podpisů.

Čtvrtá kapitola úzce navazuje na kapitolu předchozí, neboť se týká odměňování notářů za jejich činnost. A nejedná se zde pouze o stanovení pravidel pro odměňování, ale v teoretické rovině i o naplnění zásady úplatnosti a s ní spjaté zásady nestrannosti, jež jsou stěžejními zásadami ovládajícími činnost notáře.

Notářská samospráva, o které píše v páté kapitole, je neoddelitelnou součástí notářské profese v České republice. Považuji za důležité zmínit se o ní, neboť profesní organizace má značný vliv na každodenní život notáře.

V následující kapitole se věnuji odpovědnosti notáře za újmu, která může při výkonu jeho činnosti vzniknout. I notář je totiž jen člověk a může z jeho strany dojít k pochybení, které je následně nutné řešit.

Sedmá kapitola pojednává o problematice GDPR. Je to téma, které je v současné chvíli velice aktuální a diskutované. Přitom novými povinnostmi notářů v důsledku účinnosti GDPR se mnoho prostoru zatím nevěnovalo a proto považuji za vhodné se o této problematice ve své práci také zmínit.

Na závěr své práce pak přidávám krátkou úvahu o dalším možném vývoji českého notářství. Uvidíme, zda bude některý z mnou uvedených návrhů v blízké budoucnosti realizován.

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

1.1 Exkurz do historie notářství v českých zemích

Povolání notáře patří k jednomu z nejstarších a nejprestižnějších právních povolání. Jeho historie sahá až do středověku. Samotné slovo notář pochází z latinského slova *nota*, jež označovalo těsnopiseckou zkratku. Kořeny latinského notářství nalezneme již v římském právu.

První doklady působení veřejných notářů v Čechách se objevují od 60. let 13. století. Právě za vlády Přemysla Otakara II. byla roku 1270 zřízena na Vyšehradě první škola pro notáře na našem území.

Velký rozkvět zažilo notářství za vlády Karla IV., kdy si král vyhradil pro sebe a pro své nástupce právo jmenování veřejných notářů a zavedl povinnou notářskou zkoušku. Listiny sepsané nepovolaným notářem byly stanoveny za neplatné a nadto takovému pokoutníkovi hrozilo potrestání. Nejslavnějším notářem té doby je jistě sv. Jan Nepomucký, který působil od roku 1369 jako veřejný notář v Praze. O významnosti veřejného notářství v této době svědčí i fakt, že listiny týkající se volby Václava IV. za krále římského i sliby Václava IV. papeži byly sepsány notářskými zápisy veřejnými notáři.

V roce 1498 bylo za vlády Maxmiliána I. rozhodnuto o zahájení reformy notářství a v roce 1512 došlo k vydání říšského notářského řádu. Podle jeho preambule *„je úřad veřejných notářů, který zachovává prostřednictvím písma stanoviska, projevy vůle a činy osob pro jasnou a věčnou paměť a zajišťuje ji důvěryhodnými veřejnými listinami, užitečný, prospěšný a nezbytný nejen k výkonu spravedlnosti a zachování míru, ale také kvůli tomu, co se denně dotýká říše a poddaných.“*¹ Ferdinand I. Habsburský pak převzal notářský řád Maxmiliána I. do českého právního řádu a tento řád zůstal výlučnou právní úpravou notářství až do vlády Josefa II.

¹ BALÍK, Stanislav. Dějiny notářství v českých zemích. s. 50.

Po revolučním roce 1848 začalo docházet k postupnému přerodu notářství. Tehdejší ministr spravedlnosti Anton Schmerling navrhl císaři zřízení notářství. Nový notářský řád byl císařským patentem zaveden v českých zemích roku 1850. Vzorem pro tento notářský řád byl francouzský zákon o organizaci notářství.

Pro současné české notářství byla jistě nejvýznamnější etapa vymezená platností zákona č. 75/1871 ř. z. (účinný v letech 1871 – 1949). Tento notářský řád vznikl na nátlak samotných příslušníků notářského stavu a, kromě kvalitní a komplexní úpravy, jeho síla spočívala zejména v ustanovení § 3, podle kterého byla veřejným listinám sepsaným notářem, za předpokladu dodržení všech požadavků, přiznána vykonatelnost. Je třeba dodat, že notářský řád z roku 1871 platí v Rakousku až dodnes.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byl notářský řád z roku 1871 převzat recepční normou a došlo pouze k malým změnám zejména organizačního charakteru.

Za velice zajímavý fakt z dějin notářství považuji i to, že v roce 1938 byla Anděla Kozáková-Jírová, nejen v Československu, ale i v celé Evropě, první ženou, která se stala veřejnou notářkou.

V období druhé světové války došlo k úpadku notářství i právního státu jako takového. Po druhé světové válce začaly probíhat snahy o obnovu notářství. Zákonem č. 138/1946 Sb., o úpravě některých otázek týkajících se notářství, byly upraveny požadavky předložené notářskými komorami. Také došlo k obsazení uvolněných notářských úřadů v pohraničí.

Velkou ránu notářství zasadil zákon č. 201/1949 Sb. z. a n., o notářství, který zrušil notářský zákon z roku 1871. Tímto novým zákonem byly zrušeny notářské komory i ekonomická nezávislost notářů. K úplné likvidaci notářství pak došlo jeho zestátněním zákonem č. 116/1951 Sb., o státním notářství. Notářství jako nezávislé svobodné povolání zcela zaniklo. Všichni notáři museli státu odevzdat své vybavení používané k výkonu notářství a jen vybraní byli převedeni do státní služby.

Soukromoprávní agenda notářů byla výrazně omezena, ale do jejich pravomoci začaly být převáděny některé rozhodovací pravomoci, takže se státní notářství stalo svým způsobem „malým soudem“. Zákonem č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o

řízení před státním notářstvím, byla notářům svěřena další agenda v rámci rozhodovací činnosti. Tento zákon dokončil přeměnu notářství v orgán sloužící totalitní státní moci a takový stav trval až do jeho zrušení v roce 1992.

Notářství se paradoxně začalo trochu víc dařit až v době normalizační. Z důvodu malého významu notářství neproběhly v řadách notářů žádné výrazné čistky a zároveň se novými notáři stali reformní soudci a další osobnosti, které museli své funkce z důvodu čistek opustit.

K odstátnění notářství došlo zákonem České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), s účinností od 1. ledna 1993. Nově vznikla NK ČR jako subjekt notářské centrální samosprávy a začala se psát nová éra současného notářství.

1.2 Přehled nejdůležitějších právních norem upravujících notářskou organizaci a činnost

Nejvýznamnějším předpisem upravujícím notářskou činnost a organizaci je zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), který koncepčně vychází z notářského řádu z roku 1871. NŘ byl od počátku své účinnosti již celkem třicet čtyřikrát novelizován a je velmi zdařilou a komplexní úpravou.

Zásadní význam pro notáře má vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory ČR (notářský tarif), která upravuje zejména odměňování notářů za jejich činnost. Více k odměňování notáře viz kapitola 4.1 *Odměna a náhrady notáře*.

Dále je třeba zmínit zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, podle kterého se provádí řízení o pozůstalosti, v němž vystupuje notář jako soudní komisař a má postavení soudu prvního stupně. O řízení o pozůstalosti dále pojednává kapitola 3.2 *Notář jako soudní komisař a řízení o pozůstalosti*.

Zákonem č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů, který nabyl účinnosti 1. ledna 2014, byl zaveden přímý

zápis notářem do veřejných rejstříků² pomocí dálkového přístupu. Tím došlo k odbřemenění rejstříkových soudů a k urychlení procesu zápisu do veřejného rejstříku. Je třeba ale poznamenat, že přímé zápisy notářem do veřejného rejstříku byly technicky možné až od května 2015. Novela rejstříkového zákona účinná od 1. ledna 2018 pak zavedla zápisy do evidence svěřenských fondů a do evidence skutečných majitelů³.

Důležitými předpisy jsou také zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti. Podle těchto zákonů lze provést výkon rozhodnutí⁴ popřípadě exekuci⁵ na základě notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti. Více k notářskému zápisu se svolením k vykonatelnosti viz kapitola 3.3.1.2 *Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti*.

Na závěr této kapitoly je třeba rovněž zmínit stavovské předpisy přijaté sněmem NK ČR a schválené Ministerstvem spravedlnosti – kancelářský řád, kárný řád, konkurzní řád a zkušební řád, stavovský předpis přijatý sněmem NK ČR – organizační řád a stavovský předpis přijatý Ministerstvem spravedlnosti – volební řád. Prezidium NK ČR má pak pravomoc přijímat usnesení, která jsou pro notáře závazná, a výkladová stanoviska, která sice závazná nejsou, ale slouží jako vodítko pro výklad obecně závazných předpisů a vnitřních předpisů NK ČR. K usnesením a výkladovým stanoviskům také viz kapitola 5.2 *Notářská komora ČR*.

² Veřejným rejstříkem se podle § 1 odst. 1 rejstříkového zákona rozumí spolkový rejstřík, nadační rejstřík, rejstřík ústavů, rejstřík společenství vlastníků jednotek, obchodní rejstřík a rejstřík obecně prospěšných společností.

³ Úprava navazuje na zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

⁴ § 274 odst. 1 písm. e) OSŘ.

⁵ § 40 odst. 1 písm. d) exekučního řádu.

2. NOTÁŘ A JEHO PRÁVNÍ POSTAVENÍ

2.1 Úloha a postavení notáře v právním státu

Notářství je svobodné povolání, které je poměrně silně spjato se státem a jeho cílem je především předcházet sporům a napomáhat právní jistotě. Podle italského advokáta Francesca Carneluttiho notář provádí hygienu, soudce léčbu a advokát se nachází uprostřed.⁶ Povolání notáře v sobě ale spojuje jak prvky profese soudce (např. funkce notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti), tak i advokáta (např. poskytování právních porad). Přesná definice notářství neexistuje, ale můžeme ho chápat jako „specifickou právní činnost vykonávanou v rámci svobodného povolání, avšak pouze státem pověřenými osobami a na základě jím svěřených pravomocí, jejímž předmětem je poskytování právních služeb, a to zákonem předepsanou formou, v zákonem vymezených oblastech právních vztahů a za úplatu.“⁷ Ačkoliv není notářství vykonáváno orgány státu, jsou výsledky činnosti notáře nadány veřejnou vírou v jejich pravdivost a zákonnost.

Naprosto zásadním atributem notářství je nestranná poučovací povinnost notáře, což ne každý ví. Je úkolem notářů, aby toto dostali do povědomí širší veřejnosti. Jak říká Pelikán v rozhovoru pro časopis Ad Notam: „Vždyť jde přece také o to, aby si lidé nemysleli, že notář je nějaká drahá sekretářka, či dokonce mimořádně drahá sekretářka a pochopili, že je jakýmsi ombudsmanem, který se jich zastane, pokud to potřebují.“⁸ Na následujících řádcích bych proto ráda blíže představila povolání notáře a poukázala na důležitost jeho role ve společnosti.

⁶ „Il notaro fa dell'igiene e il giudice della terapia; l'avvocato sta in mezzo.“ (PROTETTI, Ettore. a Carmine. DI ZENZO. La legge notarile: commento con dottrina e giurisprudenza delle leggi notarili. str. 6.)

⁷ BÍLEK, Petr. § 1 [Notář, notářský úřad]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 4.

⁸ NEUBAUER, Radim. JUDr. Robert Pelikán, Ph.D.: „Notář není nějaká drahá sekretářka, ale spíše jakýsi ombudsman.“. Ad Notam. 2015, č. 2, s. 28-31.

2.2 Předpoklady výkonu a povolání notáře, notářský úřad

Notářem je fyzická osoba splňující zákonné požadavky, kterou stát pověřil notářským úřadem. Předpoklady pro jmenování notářem nalezneme v § 7 NŘ – notářem může být jmenován občan České republiky, který je plně svéprávný, získal vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oboru právo, je bezúhonný, vykonal alespoň pětiletou notářskou praxi a složil notářskou zkoušku.

K podmínce státního občanství České republiky se vyjádřil Soudní dvůr EU v rozsudku z března 2018.⁹ Tato podmínka je dle Soudního dvora EU v rozporu se svobodou usazování podle čl. 49 SFEU, neboť není v České republice výkon notářského povolání úzce spjat s výkonem veřejné moci a tudíž se na něj nevztahuje výjimka ve smyslu čl. 51 SFEU. Ostatní podmínky přístupu k notářskému povolání však zůstávají zachovány, jak říká bod 94. rozsudku: „*Úvodem je třeba upřesnit, jak vyplývá z bodu 52 tohoto rozsudku, že se žaloba Komise týká pouze slučitelnosti podmínky státní příslušnosti požadované českou právní úpravou pro přístup k povolání notáře z hlediska svobody usazování zakotvené v článku 49 SFEU. Tato žaloba se netýká ani postavení a organizace povolání notáře v českém právním řádu ani jiných podmínek přístupu k povolání notáře v tomto členském státě, než je podmínka státní příslušnosti.*“¹⁰ Rozhodnutí Soudního dvora EU není nikterak překvapivé, podobně rozhodoval již v minulosti v případech Belgie, Francie, Lucemburska, Rakouska, Německa, Řecka, Nizozemska a Lotyšska.¹¹

Návrh novelizace NŘ v souvislosti s výše zmíněným rozhodnutím Soudního dvora EU byl již projednaný Legislativní radou vlády a bude s největší pravděpodobností přiřazen Ministerstvem spravedlnosti k novele ZOK či k doprovodné

⁹ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, *Evropská komise v. Česká republika*.

¹⁰ Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, *Evropská komise v. Česká republika*.

¹¹ Rozsudky Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-47/08, *Evropská komise v. Belgie*, C-50/08, *Evropská komise v. Francie*, C-51/08, *Evropská komise v. Lucembursko*, C-53/08, *Evropská komise v. Rakousko*, C-54/08, *Evropská komise v. Německo*, C-61/08, *Evropská komise v. Řecko*, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. prosince 2011, C-157/09, *Evropská komise v. Nizozemské království*, rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. září 2015, C-151/14, *Evropská komise v. Lotyšská republika*.

legislativě k GDPR. V novele je namísto podmínky státního občanství České republiky navrhována podmínka státního občanství členského státu EU nebo jiného státu tvořícího Evropský hospodářský prostor.

Na tomto místě považuji za nutné říci něco více k pojmu notářský úřad, který jsem již zmínila výše. Notářským úřadem se dle § 1 NŘ rozumí soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem trvale spojený s místem výkonu této činnosti. Sídlem notářského úřadu je sídlo okresního soudu, v jehož obvodu byl tento úřad zřízen. Princip *numerus clausus* se projevuje právě v tom, že notářský úřad může zřídit a zrušit (po vyjádření NK ČR) pouze ministr spravedlnosti. Zrušit notářský úřad lze pak jen tehdy, jestliže dojde k jeho uvolnění tím, že notář jmenovaný do tohoto úřadu zemřel nebo byl odvolán.

Sídlem notáře je sídlo notářského úřadu, do kterého byl jmenován. V tomto sídle notář zřizuje pro výkon své činnosti notářskou kancelář, jejíž adresa je zapsaná v evidenci příslušné notářské komory. Notář však může pravidelně vykonávat svou činnost i mimo kancelář formou tzv. úředních dnů. Úřední dny lze vykonávat nejvýše dva pracovní dny v kalendářním týdnu¹² a místo konání úředního dne se může nacházet v jakékoliv obci v České republice. Zavedení, a případně i zrušení úředních dnů, musí notář nahlásit notářské komoře, v jejímž obvodu má sídlo, i NK ČR. Notář může (nebo, je-li to nutné, tak musí) také jednotlivé úkony provádět *ad hoc* mimo svou kancelář i mimo místo konání úředních dnů. „*Tento způsob poskytování služby mimo kancelář tedy jednak nesmí být soustavný a zároveň nesmí jít o výkon notářské činnosti v celém jejím rozsahu. Tím by byl deformován systém zajištění dostupnosti notářských služeb založený na jejich standardním poskytování v notářské kanceláři a zohledňující základní principy organizace a výkonu notářství (numerus clausus, nestrannost, nezávislost).*“¹³

Zde bych ráda zmínila, že problematika úředních dnů je v notářských kruzích jednou z nejdiskutovanějších. Na jedné straně panuje názor, že možnost výkonu notářské činnosti v rámci úředních dnů popírá základní princip notářské územní organizace a *"princip numerus clausus, jehož smyslem je omezování tržních*

¹² § 3 odst. 3 KancŘN.

¹³ BÍLEK, Petr. § 13 [Kancelář, notáři společníci]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 92.

mechanismů při výkonu notářské profese a potažmo vytváření předpokladů pro praktické uplatňování principů nestrannosti a nezávislosti."¹⁴ Na druhé straně stojí zastánci volného výkonu notářské činnosti v rámci úředních dnů, neboť se tak napomáhá k uspokojování poptávky veřejnosti po službách notáře. Dle mého názoru je dobré notářům umožnit výkon činnosti v rámci úředních dnů mimo jejich sídlo, neboť je to pro samotné notáře motivací, aby se snažil poskytovat kvalitní služby v přiměřeném čase. Zároveň se také jedná o vstřícný krok směrem ke klientům, pro které se notáři tímto způsobem stávají dostupnější. Současně ale vnímám potřebu rozsah úředních dnů regulovat a dva pracovní dny v kalendářním týdnu mi připadají jako rozumný kompromis, aby se zachovala dostupnost notářských služeb v místě notářského úřadu.

Notáři, kteří jsou členy stejné notářské komory, a notáři, kteří mají stejné sídlo, se mohou sdružit jako společníci za účelem společného výkonu činnosti notáře nebo za společným účelem věci. Notáři společníci mohou zřídit společnou kancelář a sdílet tak personál i věcné vybavení, čímž se stávají flexibilnější a mohou tak lépe naplnit poptávku po službách notáře. Notáři společníci se v činnosti notáře vzájemně zastupují. Notář společník pak vykonává činnost notáře jménem zastoupeného notáře, podepisuje se svým jménem a používá své úřední razítko. Vznik a zánik sdružení jsou společníci povinni oznámit příslušné notářské komoře i NK ČR.

2.2.1 Praxe, notářská zkouška, konkurz, jmenování

Notářská praxe, která musí být v minimální délce pěti let, znamená praxe notáře, notářského kandidáta a notářského koncipienta podle NŘ nebo praxe státního notáře a notářského čekatele podle dřívějších předpisů. Do notářské praxe lze zcela započítat praxi soudce, prokurátora, státního zástupce, advokáta, komerčního právníka, soudního exekutora, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce Ústavního soudu nebo Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, exekutorského kandidáta, justičního čekatele, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, asistenta státního zástupce, právního čekatele prokuratury, právního čekatele státního zastupitelství, advokátního koncipienta, exekutorského koncipienta nebo právního čekatele u komerčního právníka,

¹⁴ BÍLEK, Petr. § 13 [Kancelář, notáři společníci]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 93.

činnost zaměstnance Ministerstva spravedlnosti, který se samostatně podílí na tvorbě návrhů obecně závazných právních předpisů. Na návrh NK ČR může ministr spravedlnosti do notářské praxe započítat i jinou právní praxi, avšak v maximální délce dvou let. Jak říká Wawerka: „*Je to logické a správné, neboť právní praxe vykonávaná v odvětvích z hlediska činnosti notáře vzdálenějších může nahradit praxi u notáře jen částečně.*“¹⁵ V praxi započtení probíhá tak, že NK ČR provede s žadatelem pohovor, při kterém jsou ověřeny jeho odborné předpoklady.

Dalším předpokladem pro jmenování notářem je úspěšné složení písemné a ústní části notářské zkoušky s tím, že za osobu, která složila notářskou zkoušku, lze považovat i toho, kdo složil justiční zkoušku, advokátní zkoušku, exekutorskou zkoušku a zkoušku právního čekatele. V § 7 odst. 3 NŘ jsou zmíněny i další započitatelné zkoušky, ty jsou však z větší části už jen historickým pozůstatkem. K notářské zkoušce může být připuštěn pouze notářský koncipient, který vykonal alespoň tříletou notářskou praxi. Dle komentáře k NŘ se v ní prověřují „*praktické znalosti, které adept notářského povolání získal v průběhu prvních nejméně tří let notářské praxe.*“¹⁶ Úspěšným složením notářské zkoušky se z notářského koncipienta stává notářský kandidát.

Aby se notářský kandidát mohl stát notářem, musí uspět v konkurzu na uvolněný nebo ministrem spravedlnosti nově zřízený notářský úřad. Do konkurzu se může přihlásit notářský kandidát, který má za sebou minimálně pětiletou notářskou praxi. Při výběru nového notáře konkurzní komise u jednotlivých kandidátů zohledňuje podle § 8 konkurzního řádu dobu a úspěšnost dosavadní notářské praxe, odbornou připravenost, vědeckou a publikační činnost, jazykové znalosti, další vzdělání využitelné při výkonu notářského povolání, jejich osobní poměry a záměr zajistit provoz neobsazeného notářského úřadu. NK ČR pak předloží ministrovi spravedlnosti návrh na jmenování notářem do notářského úřadu kandidáta, který se v konkurzu umístil na prvním místě.

Mezi jmenováním do notářského úřadu a zahájením činnosti notáře musí jmenovaný notář splnit požadavky podle § 9 NŘ. Předpokladem pro zahájení činnosti

¹⁵ WAWERKA, Karel. § 7 [Předpoklady jmenování]. In: BÍLEK, Petr, Roman FIALA a kol. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vydání. s. 54.

¹⁶ WAWERKA, Karel. § 7 [Předpoklady jmenování]. In: BÍLEK, Petr, Roman FIALA a kol. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vydání. s. 54.

notáře, kromě samotného jmenování notářem, je složení slibu¹⁷ do rukou ministra spravedlnosti¹⁸, pořízení úředního razítka notáře a uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s jeho činností. K problematice pojištění notáře viz kapitola 6.2 *Pojištění odpovědnosti*.

2.2.2 Pracovníci notáře – koncipienti, kandidáti a další pracovníci notáře

Notářským koncipientem je osoba zapsaná do seznamu notářských koncipientů vedeného notářskou komorou, v jejímž obvodu má sídlo notář, u něhož je tato osoba v pracovním poměru, a která splňuje další podmínky stanovené v § 18 NŘ. Notářským koncipientem může být podle § 18 odst. 1 písm. a) NŘ pouze státní občan České republiky. Vzhledem k rozhodnutí Soudního dvora EU z března 2018 (více k tomuto rozhodnutí viz kapitola 2.2 *Předpoklady výkonu a povolání notáře*) se ale tato podmínka již neuplatní. Co se týká pracovního poměru u notáře, jedná se o pracovní poměr dle ZP založený pracovní smlouvou. Analogicky se zde použije § 37 odst. 1 písm. e) AZ, podle kterého je pracovní poměr koncipienta sjednaný na stanovenou týdenní pracovní dobu dle ZP¹⁹. Koncipient může být notářem písemně pověřen k úkonům podle § 19 NŘ. V pověřovací listině²⁰ však musí být přesně vyjmenované činnosti, kterými notář koncipienta pověřuje, nestačí pouze obecné pověření s odkazem na § 19 NŘ.

Mezi pracovníky notáře patří také notářský kandidát. Kandidát musí pro zápis do seznamu notářských kandidátů splnit stejné podmínky jako notářský koncipient a k tomu ještě musí splnit podmínku minimálně tříleté notářské praxe a úspěšného složení

¹⁷ Znění slibu dle § 9 odst. 2 NŘ: „Slibuji na svou čest a svědomí, že v činnosti notáře budu zachovávat ústavní a jiné zákony a obecně závazné právní předpisy a budu zachovávat mlčenlivost. V notářské činnosti budu postupovat nestranně a nezávisle.“

¹⁸ „Výjimku tvoří případ, kdy jmenovaný notář slib skládal již dříve (bud' jako notářský kandidát ustanovený jako dočasný zástupce notáře podle § 15 odst. 1, anebo jako notář, který byl již dříve jmenován do jiného notářského úřadu).“ (WAWERKA, Karel. § 9 [Předpoklady zahájení činnosti]. In: BÍLEK, Petr, Roman FIALA a kol. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vydání. s. 63.)

¹⁹ § 79 odst. 1 ZP.

²⁰ Pověřovací listina se podle § 5 odst. 3 KancŘN předává příslušné notářské komoře a zakládá se do osobního spisu koncipienta.

notářské zkoušky²¹. Kandidát může být notářem písemně pověřen k úkonům podle § 23 NŘ. V zásadě platí, že čím může být pověřen notářský koncipient, tím může být, v o něco širším rozsahu (např. může sepisovat některé notářské zápisy), pověřen i notářský kandidát. Kandidát může být dále podle § 24 NŘ na návrh notáře, u kterého je v pracovním poměru, ustanoven příslušnou notářskou komorou, aby ho zastupoval při výkonu činnosti notáře v prakticky v celé šíři s výjimkou výkonu insolvenčního správcovství. Podle usnesení prezidia NK ČR²² může mít každý notář nanejvýš jednoho zástupce.

Dalšími pracovníky notáře jsou notářští tajemníci, jimiž jsou osoby v pracovním poměru u notáře, které musí po minimálně jednoleté praxi u notáře vykonat kvalifikační zkoušku. Kromě notářských tajemníků jsou dalšími pracovníky notáře i kancelářští pracovníci, kteří kvalifikační zkoušku nemají. Kancelářští pracovníci mohou být pověřeni pouze přípravnými a dílčími úkony podle § 2 a 3 NŘ. Notářští tajemníci mohou být vedle přípravných a dílčích úkonů pověřeni také ke stejné činnosti jako notářští koncipienti²³ s výjimkou úkonů podle § 3 odst. 1 NŘ (např. sepsání soukromé listiny).

Činnost pracovníka notáře na základě zákonného pověření se dle § 27 NŘ považuje za činnost notáře a notář v těchto případech nese plnou odpovědnost. Pracovník se podepisuje vlastním jménem a používá při výkonu činnosti na základě pověření úřední razítko notáře.

²¹ § 22 NŘ.

²² Usnesení prezidia NK ČR z 20. září 2000 č. P 11/2000.

²³ § 19 NŘ.

2.2.3 Zástupce a náhradník notáře

Institut zástupce i náhradníka notáře slouží k zajištění stálého poskytování notářských služeb v daném místě a zvyšuje dostupnost těchto služeb v okamžiku, kdy sám notář nemůže zastávat svůj notářský úřad, ať už se tak děje v závislosti na vůli daného notáře nebo ne.

Jestliže notář nevykonává svou činnost po dobu delší než jeden měsíc a pokud není zastoupen notářem společníkem nebo notářským kandidátem, je mu příslušnou notářskou komorou ustanoven zástupce. Pokud je notáři předem známo, že nebude svou činnost moci vykonávat, může sám aktivně příslušné notářské komoře navrhnout, kdo ho má v budoucnu zastupovat. Notářská komora mu pak ustanoví jím navrženého zástupce. Zástupcem notáře může být jiný notář nebo notářský kandidát, ať už je v zaměstnaneckém poměru u zastoupeného notáře, či u jiného notáře. Pokud je zástupcem ustanoven notářský kandidát, musí složit slib do rukou ministra spravedlnosti. Zástupce vykonává činnost notáře jménem zastoupeného notáře zejména v úkonech, které nesnesou odkladu, podepisuje se svým jménem a současně uvádí, kterého notáře zastupuje. Zastoupený notář nemůže v době zastoupení svou činnost vykonávat.

Jestliže notář zemře nebo je odvolán (jedná se tedy oproti institutu zástupce o nevratné stavy, které lze vyřešit pouze jmenováním nového notáře), je na dobu, kdy je notářský úřad uvolněný, příslušnou notářskou komorou ustanoven náhradník notáře z řad notářů. Stejně tak se náhradník ustanoví notáři, byl-li mu pozastaven výkon činnosti. V tomto případě se sice nejedná o nevratný stav, ale notář nemá oprávnění vykonávat svou činnost a nemůže být tedy pouze zastoupen zástupcem, ale musí na jeho místo nastoupit náhradník. Náhradník vykonává činnost notáře zejména ve věcech, které nesnesou odkladu, vlastním jménem a používá přitom svá úřední razítka. Náhradník musí mít uzavřenou smlouvu o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s jeho činností.

2.2.4 Pozastavení činnosti, odvolání

V následující kapitole se budu věnovat případům pozastavení výkonu činnosti a odvolání notáře, tedy případům projevu přímé ingerence státu do výkonu činnosti notáře.

Pozastavení činnosti je upraveno v § 10 NŘ, ve kterém jsou upraveny dva způsoby pozastavení činnosti, a to fakultativní a obligatorní. Fakultativní pozastavení činnosti notáře je reakcí „*na stav, který teprve hrozí, není ještě prokázán, avšak ohrožení je natolik závažné, že je třeba preventivně zasáhnout*“.²⁴ Ministr spravedlnosti může pozastavit výkon činnosti notáře v případech, kdy bylo proti notáři zahájeno trestní stíhání za úmyslný trestný čin nebo za trestný čin (tedy i nedbalostní) související s činností notáře, a to až do pravomocného skončení trestního řízení, bylo-li zahájeno řízení o omezení svéprávnosti notáře, a to až do pravomocného rozhodnutí, kterým se toto řízení končí, anebo, byl-li zahájen postup dle § 51 NŘ, kdy zdravotní stav notáři trvale neumožňuje řádný výkon činnosti, sám notář nepožádá o své odvolání a příslušná notářská komora nebo ministr spravedlnosti navrhnou kárné komisi, aby rozhodla, že notář trvale nemůže vykonávat svou činnost.

Ministr spravedlnosti musí (obligatorně) pozastavit výkon činnosti notáře po dobu, kdy je notář ve výkonu trestu odnětí svobody a současně nejsou dány důvody pro jeho odvolání²⁵. Dále ministr spravedlnosti pozastaví výkon činnosti po dobu, kdy notář vykonává jinou činnost neslučitelnou s činností notáře. Tuto neslučitelnou činnost však musí vykonávat nepřetržitě nejdéle po dobu čtyř let. O výkonu neslučitelné činnosti se nejdříve musí ministr spravedlnosti dovědět a až pak může notářskou činnost pozastavit. Notářskou činnost však nelze pozastavit zpětně, neboť by se zneplatnily všechny notářské úkony z daného období. Jde tak tedy učinit pouze do budoucna a současně nejvýše na čtyři roky. Pokud by doba byla delší, byl by dán důvod k odvolání podle § 11 písm. j) NŘ.

²⁴ BÍLEK, Petr. § 10 [Pozastavení činnosti]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 82.

²⁵ § 11 písm. f) NŘ – odsouzení za úmyslný trestný čin nebo trestný čin související s činností notáře.

Jak říká Bílek: „*právní úprava zná pouze dva způsoby zániku pověření k výkonu činnosti notáře, a to smrt notáře nebo jeho odvolání.*“²⁶ V §11 NŘ nalezneme taxativní výčet případů, kdy ministr spravedlnosti obligatorně odvolá notáře z výkonu funkce. Musíme však rozlišovat, kdy ministr spravedlnosti odvolává notáře podle § 11 NŘ a kdy je odvolání výsledkem rozhodnutí kárné komise o kárném provinění²⁷. K odvolání notáře podle § 11 NŘ dojde na žádost notáře, pokud odmítne složit slib, ke dni 31. prosince kalendářního roku, v němž dosáhne 70 let, jestliže pozbyl státní občanství České republiky²⁸, pokud byl omezen ve svéprávnosti (bez ohledu na rozsah omezení), pokud byl odsouzen pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s činností notáře, jestliže notáři zaniklo pojištění odpovědnosti za újmu a ani přes upozornění notářské komory ho ve stanovené lhůtě neobnovil, jestliže notář tři měsíce po složení slibu nezačne bez vážných důvodů vykonávat činnost notáře, pokud bylo zjištěno pravomocným rozhodnutím kárné komise, že notářův zdravotní stav mu trvale neumožňuje řádně vykonávat notářskou činnost a nebo jestliže vykonává činnost neslučitelnou s činností notáře nepřetržitě po dobu delší než čtyři roky. V návaznosti na rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, *Evropská komise v. Česká republika* (k rozhodnutí více viz kapitola 2.2 *Předpoklady výkonu a povolání notáře*) lze říci, že ustanovení § 11 písm. d), odvolání notáře z důvodu pozbytí státního občanství České republiky, se stalo obsoletním.

²⁶ BÍLEK, Petr. § 11 [Odvolání notáře]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 85.

²⁷ § 48 odst. 3 NŘ.

²⁸ V § 11 písm. d) NŘ je uvedeno státní občanství České a Slovenské Federativní Republiky, jedná se však o legislativní opomenutí.

3. ČINNOST NOTÁŘE

3.1 Obecně k činnosti notáře

Pojem „*notářská činnost*“ je vymezený v § 2 NŘ jako sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání listin a peněz do notářské úschovy. To vše lze považovat za veřejnou činnost notáře, kdy notář vykonává pravomoc státu, jež na něj byla přenesena zákonem, a právě z toho důvodu je omezena na území České republiky.

Vedle notářské činnosti a v souvislosti s ní může notář vykonávat i **další činnost** podle § 3 NŘ – udělovat právní porady, zastupovat a sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozborů, spravovat majetek, vykonávat funkci insolvenčního a dalšího správce. Kromě výkonu funkce insolvenčního správce se jedná o činnost soukromou, při které má notář postavení zástupce strany. I když zákon nestanovuje povinnost tuto další činnost vykonávat, je její výkon notářem žádoucí. Notář by tak měl poskytnout veškeré nutné právní služby, aby jím mola být celá věc úplně vyřízena. Ostatně, jak říká Jindřich: „*komplexní právní služba se od notáře v mezích jeho činnosti očekává a je k ní právní úpravou vybaven. Takový postup bude prospěšný i pro rozvoj obsahu činnosti notáře, a tím i pro příznivý vývoj notářství.*“²⁹

Zvláštním typem činnosti, nesystematicky zařazeným do § 3 NŘ, je právě výkon funkce insolvenčního správce. Tuto činnost, která se vykonává podle insolvenčního zákona, může dělat notář až po té, co získá povolení od ministra spravedlnosti a je zapsán do seznamu insolvenčních správců. Povolení lze získat na žádost až po splnění podmínek předepsaných v § 6 odst. 1 nebo odst. 2 zákona o insolvenčních správcích. Činnost insolvenčního správce je také zvláštní tím, že jí notář nemůže pověřit žádného svého zaměstnance. Podle Jindřicha není známo, že by v současné době některý z notářů působil jako insolvenční správce.³⁰ Je to s největší pravděpodobností dáno tím,

²⁹ JINDŘICH, Miloslav. § 3 [Další činnost]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 27.

³⁰ JINDŘICH, Miloslav. § 3 [Další činnost]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 33.

že tato činnost je časově velice náročná a že notář musí pro její výkon splnit ještě další podmínky.

V neposlední řadě notář vykonává podle § 4 NŘ ještě **jinou další činnost**, pokud mu tak stanoví NŘ nebo jiný zvláštní zákon. Jiná další činnost notáře je součástí notářské činnosti podle § 1 odst. 2 NŘ a ze znění § 3 NŘ lze vyvodit, že se jedná o činnost, kterou je notář povinen vykonávat, pokud ze zákona nebo přímo z povahy věci nevyplývá něco jiného. Jako příklad jiné další činnosti bych uvedla zejména zápisy zástavního práva do Rejstříku zástav a zápisy do seznamu listin o manželském majetkovém režimu (oboje podle OZ), činnost notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti (podle ZŘS) nebo třeba zápisy do veřejných rejstříků a do evidence svěrenských fondů (podle rejstříkového zákona).

Notář je vázán zákony a dalšími obecně závaznými předpisy a při poskytování právní pomoci je navíc vázán i pokyny klienta. Pokyny klienta ale nesmí být v rozporu s obecně závaznou právní úpravou, jinak musí notář požadovaný úkon odmítnout. Další důvody pro povinné odmítnutí úkonu jsou uvedeny v § 53 odst. 1 NŘ a jsou jimi případy, kdy je notář, jeho zaměstnanec nebo osoba blízká notáři zúčastněna na věci, případy, kdy notář již poskytl právní pomoc jinému, jehož zájmy jsou v rozporu se zájmy žadatele o právní pomoc anebo případy, kdy tak stanoví NŘ. Prostřednictvím povinnosti odmítnout úkon ve vyjmenovaných případech dochází k naplnění zásady zákonnosti, nezávislosti a nestrannosti při výkonu notářské činnosti. Dále má notář možnost úkon odmítnout podle § 53 odst. 2 NŘ v případě, kdy žadatel nesložil bez závažného důvodu zálohu na odměnu notáře. Notář však nemá povinnost zálohu požadovat.³¹ Mimo tyto situace nesmí notář v rámci notářské činnosti úkon odmítnout, pokud není právní úpravou stanoveno jinak.³²

Pokud notář zjistí až dodatečně skutečnosti uvedené v § 53 odst. 1 NŘ, musí odstoupit od smlouvy o provedení úkonu v notářské činnosti nebo o poskytnutí právní pomoci. Notář má dále možnost odstoupit od smlouvy z důvodu narušení důvěry mezi ním a žadatelem / klientem (např. pokud jsou notáři úmyslně zatajované nebo poskytované mylné informace, které potřebuje k provedení úkonu), neposkytování

³¹ § 109 NŘ.

³² § 53 odst. 3 NŘ.

potřebné součinnosti ze strany žadatele / klienta anebo z důvodu, že žadatel / klient nesložil bez závažného důvodu přiměřenou částku na odměnu notáře.³³ Ještě po dobu patnácti dnů od chvíle, kdy notář oznámil žadateli / klientovi odstoupení od smlouvy, musí notář provést všechny neodkladné úkony, pokud již žadatel / klient neučinil jiná opatření, aby omezil riziko vzniku škody.

O odmítnutí úkonu nebo o odstoupení od smlouvy musí notář učinit záznam do spisu s uvedením důvodu odmítnutí / odstoupení. Tento důvod notář na požádání písemně sdělí žadateli / klientovi a ten má možnost podle § 55 odst. 3 NŘ podat stížnost na postup notáře.

Notář je podle § 56 NŘ vázán mlčenlivostí ohledně skutečností, které se dozvěděl v souvislosti s výkonem notářské činnosti nebo v souvislosti s poskytováním právní pomoci, ale zároveň pouze v případech, kdy se tyto skutečnosti mohou dotknout oprávněných zájmů osob, ke kterým se vztahuje povinnost mlčenlivosti. Je tak na notáři, aby posoudil, zda může být dotčen oprávněný zájem a zda je zájem na utajení dané skutečnosti dotčené osoby oprávněný. *„Závěr tohoto posouzení však nemůže být výsledkem pouhé subjektivní úvahy notáře. Musí mít objektivní základ, neboť chybné posouzení ve svém důsledku povede k porušení právní povinnosti notáře a s tím souvisejícím důsledkům. Porušení pak může být způsobeno oběma krajnostmi, tj. stavem, kdy notář měl mlčet, ale mluvil, nebo naopak kdy měl mluvit, ale mlčel.“*³⁴

3.2 Základní zásady

Základní zásady prostupují celou notářskou činností i organizací notářství a jsou to principy, na kterých je důležité trvat, aby notářství mohlo naplňovat svůj účel a smysl a tím napomáhalo vytvářet právní stát.

První důležitou zásadou je **zásada prevence**. Notář by měl pomáhat předcházet sporům, a pokud ke sporu dojde, měl by vyřešení sporu usnadňovat.

³³ § 54 odst. 1 NŘ.

³⁴ BÍLEK, Petr. § 56 [Mlčenlivost]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 273.

Ze **zásady zákonnosti** plyne povinnost notáře řídit se zákony a jinými obecně závaznými předpisy, a také povinnost požadovaný úkon odmítnout provést, pokud by zákonům nebo dalším obecně závazným předpisům odporoval. Více viz kapitola 3.1 *Obecně k činnosti notáře*.

V § 2 NŘ čteme, že notář vykonává notářskou činnost **nestranně**. Například při sepisování notářského zápisu o právním jednání působí notář „*jako nestranný právní rádce stran vznikajícího právního vztahu. V této fázi má jakési postavení advokáta, ale na rozdíl od advokáta musí objektivně radit všem účastníkům, nikoli jen tomu, který ho o tento notářský úkon požádal.*“³⁵ Notář taktéž musí dbát na to, aby bylo právní jednání po obsahové stránce spravedlivé, pokud účastníci výslovně netrvají na něčem jiném, a měl by účastníkům vysvětlit obsah a důsledky jejich právního jednání. Nestrannost se projevuje také v tom, že odměna notáře je určována vždy podle stejných a předem daných pravidel a bez ohledu na majetnost klienta.

Dalším významným rysem notářství je princip **numerus clausus**. Stát určuje počet notářských úřadů a tím, spolu s pevně stanovenou odměnou notáře, chrání výkon notářství před působením tržních sil. Tak napomáhá k dostupnosti notářských služeb.

Notáři mají **povinné členství v institucích notářské samosprávy**, tím je zajištěn dohled nad činností notářů i jejich dostatečná podpora (například co se vzdělávání nebo sjednávání rámcových smluv s pojišťovnou a dodavatelem služeb týká).

Jednou z dalších zásad je podle § 5 NŘ **zásada nezávislosti**. Ta spočívá v tom, že je notář vázán pouze právními předpisy a ve své činnosti postupuje nezávisle na státu. Nezávislosti notáře napomáhá také odměna za vykonanou činnost (**zásada úplatnosti**), která je stanovena zákonem a je v takové výši, jež zajišťuje dobrý životní standard.

Notář nese **osobní odpovědnost za výkon notářství**, tedy za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s jeho činností. Notář musí být pojištěn, což je i jednou z podmínek zahájení jeho činnosti, a pokud mu pojištění zanikne, je to důvodem k jeho odvolání. Více k odpovědnosti notáře viz kapitola 6. *Odpovědnost notáře*.

³⁵ JINDŘICH, Miloslav. § 62 [Způsob sepisování]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 303.

V neposlední řadě je určitě nutno zmínit **princip etiky**, který není v právním řádu přímo zakotven, ale vyplývá z charakteru notářství a jeho poslání.

3.3 Činnost v užším slova smyslu

Notářskou činností v užším slova smyslu, jak stanovuje § 2 NŘ, se rozumí sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení a přijímání peněz a listin do úschovy.

3.3.1 Sepisování notářských zápisů o právních jednáních

Sepisování notářských zápisů je základním kamenem notářské činnosti a významným prostředkem předcházení sporům. „*Princip nestrannosti, který ovládá úkony notáře při této jeho činnosti, je hlavním nástrojem, jehož působení, vedle s ním spojené a v těchto notářských úkonech obsažené poučovací povinnosti notáře, vede k tomu, že právní jednání mající formu notářského zápisu jsou vnitřně spravedlivá. Tím je omezena možnost vzniku budoucích sporů z právních vztahů vzniklých na jejich základě. Právní jednání mající formu notářského zápisu lze proto jen velmi obtížně zpochybnit nejen po formální stránce, ale i po stránce hmotněprávní.*“³⁶

Hlavním úkolem notáře při sepisování notářských zápisů o právním jednání je kontrola platnosti takového právního jednání, nestranná právní pomoc jednajícím osobám a odborná formulace projevu jejich vůle. Zároveň notář dává tomuto právnímu jednání kvalifikovanou formu. Podle § 3026 odst. 2 OZ a § 776 odst. 2 ZOK vyžaduje-li právní jednání formu veřejné listiny, rozumí se jí právě notářský zápis. V mnoha případech náš právní řád pro určité právní úkony přímo vyžaduje formu notářského zápisu, což ještě více napomáhá k větší právní jistotě a prevenci sporů. Obligatorní je notářský zápis například u nadační listiny (§ 309 OZ), předmanželské smlouvy (§ 720 OZ), stanov společenství vlastníků jednotek (§ 1200 OZ), dědické smlouvy

³⁶ JINDŘICH, Miloslav. § 62 [Způsob sepisování]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 305.

(§ 1582 OZ) nebo u společenské smlouvy či zakladatelské listiny kapitálové společnosti (§ 8 ZOK), osvědčení průběhu ustavující schůze a rozhodnutí o přijetí stanov družstva (§ 560 ZOK) a v mnoha dalších případech. Strany činící právní jednání se pro formu notářského zápisu mohou rozhodnout i dobrovolně (např. se tak často děje při uzavírání smlouvy o koupi nemovité věci).

Proces sepsání notářského zápisu je vázán přísnými pravidly vymezenými NŘ. Každý notářský zápis musí obsahovat místo a datum právního jednání, identifikaci notáře a účastníků právního jednání (notář musí totožnost účastníků ověřit), prohlášení účastníků, že jsou způsobilí takto samostatně právně jednat, obsah samotného právního jednání, údaj o tom, že byl notářský zápis po jeho přečtení schválen všemi účastníky, kteří svůj souhlas potvrdí podpisem, otisk úředního razítka notáře a jeho podpis a notářský zápis musí případně splňovat i další náležitosti stanovené NŘ.³⁷ Dodržení všech náležitostí je velice důležité, jak potvrdil i Nejvyšší soud ve svém usnesení: „*Chybějí-li u písemnosti sepsované notářem formou notářského zápisu takové náležitosti, bez nichž by nebylo možné rozeznat formu notářského zápisu, účastníky nebo další osoby zúčastněné na úkonu, nebo takové náležitosti, které jsou nezbytnou náležitostí notářského zápisu, nelze tuto písemnost považovat za notářský zápis, a tedy za veřejnou listinu.*“³⁸ Avšak jak dodává Nejvyšší soud dále v tomto usnesení, co se týká nepodstatných odchylek od předepsaných náležitostí nemajících vliv na to, zda se jedná o notářský zápis, nejsou takové odchylky důvodem pro prohlášení notářského zápisu za zcela neplatný.

Další speciální podmínky pro sepsání notářského zápisu nastupují v případě, že některý z účastníků neumí nebo nemůže číst nebo psát. Pak je při sepisování notářského zápisu nutná přítomnost dvou svědků. Pokud je účastník neslyšící nebo němý a k tomu ani nemůže číst nebo psát, musí být úkonu přítomní nejen svědci, ale i účastníkům důvěrník. Důvěrníkem může být, na rozdíl od osoby svědka, i osoba účastníku blízká. Notářský zápis sepsaný za přítomnosti svědků nebo důvěrníka musí v závěru obsahovat doložku s prohlášením svědků nebo důvěrníka.

³⁷ § 63 NŘ.

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4566/2007.

Notářské zápisy se sepisují výhradně v českém jazyce. V případě, že některý z účastníků nebo svědků úkonu český jazyk neovládá, je nutné přizvat tlumočníka. Výjimkou je pouze situace, kdy notář nebo jeho pracovník zná jazyk, ve kterém účastník nebo svědek jedná. Pak přítomnost tlumočníka není třeba.

3.3.1.1 Notářský zápis pro zápis do veřejného seznamu nebo veřejného rejstříku

Co se týká notářského zápisu, který má být podkladem pro zápis do veřejného seznamu (např. Seznam listin o manželském majetkovém režimu), veřejného rejstříku (např. obchodní rejstřík) nebo Rejstříku zástav, jsou na něj kladeny ještě přísnější požadavky. Takový notářský zápis musí obsahovat vyjádření notáře o splnění předpokladů pro sepsání notářského zápisu (právní jednání je v souladu s právem a splňuje všechny formální i obsahové náležitosti). Pak může dojít k zápisu skutečností do veřejného seznamu zjednodušeným způsobem přímo notářem, který už při samotném zápisu nic nepřezkoumává, neboť byl přezkum proveden již v rámci sepsání podkladového notářského zápisu.

3.3.1.2 Notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti

Zvláštní kategorií notářských zápisů jsou notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti. Pokud jsou splněny zákonem požadované podmínky, je takový notářský zápis exekucním titulem a ten, komu z něho plyne právo na plnění, ho může přímo vymáhat ve vykonávacím nebo exekucním řízení. „*Věřitel si tak již na počátku závazkového právního vztahu může zajistit dobrou výchozí pozici pro budoucí nucené vymožení nesplněného dluhu.*“³⁹ A jak říká Jindřich: „*Každý notářský zápis se svolením k vykonatelnosti nejen potenciálně, jako každý jiný notářský zápis o právním úkonu, ale přímo předchází sporu v nalézacím řízení u soudu, neboť případný spor je předem vyřešen, nalézací řízení nepřipadá v úvahu. Z tohoto důvodu je pravomoc notáře*

³⁹ BUREŠ, Jan. Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti. Ad Notam. 2013, č. 2, s. 29-32.

*sepisovat notářské zápisy se svolením k vykonatelnosti nejdůležitějším jeho vybavením pro plnění jeho základního úkolu, spočívajícího v procesní prevenci.*⁴⁰

NŘ rozeznává tři druhy notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti. Prvním je notářský zápis podle § 71a odst. 1 NŘ o založení závazkového právního vztahu, ze kterého plyne závazek dlužníka splnit peněžitou pohledávku věřitele. Dlužník v rámci tohoto notářského zápisu svoluje, pokud svůj dluh řádně a včas nesplní, aby byl podle notářského zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový notářský zápis exekučním titulem. Takový notářský zápis musí, vedle náležitostí podle § 63 a násl. NŘ, obsahovat výši dluhu, dobu jeho plnění a právě svolení dlužníka, aby byl, pokud nebude plnit řádně a včas, podle tohoto notářského zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí nebo exekuce. U sepsání tohoto notářského zápisu musí být účastni jak dlužník, tak věřitel a svolení dlužníka nelze jednostranně odvolat.

Dalším je notářský zápis podle § 71a odst. 2 NŘ o uznání již existujícího peněžitého dluhu obsahující svolení dlužníka, aby, pokud svůj dluh řádně a včas nesplní, mohl být podle tohoto zápisu v budoucnu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce) a aby byl takový zápis exekučním titulem. Opět v takovém notářském zápise nesmí chybět výše dluhu a lhůta jeho splatnosti. Navíc přibývá povinnost označit právní důvod dluhu (např. kupní smlouva) a osobu věřitele a vyslovit povinnost dlužníka dluh ve lhůtě splnit. Jedná se o jednostranné právní jednání dlužníka, u kterého nemusí být věřitel přítomen. Z pohledu uznání dluhu není důležité, jestli se jedná o dluh již splatný nebo ne. Uznání zakládá vyvratitelnou právní domněnku, že dluh v okamžiku jeho uznání trvá. Dluh tedy musí nastat, nelze uznat dluh pod podmínkou, že teprve vznikne v budoucnu.

Posledním druhem notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti je notářský zápis o dohodě podle § 71b NŘ. Touto dohodou se účastník zaváže splnit pohledávku nebo jiný nárok druhého účastníka vyplývající ze závazkového právního vztahu (již existujícího nebo vznikajícího vedle této dohody), v níž svolí, aby byl podle tohoto zápisu nařízen a proveden výkon rozhodnutí (vedena exekuce), pokud svou povinnost nesplní řádně a včas, a aby byl takový zápis exekučním titulem. V dohodě musí být obsaženo označení osoby oprávněné a povinné, skutečnosti, na kterých je nárok založen

⁴⁰ JINDŘICH, Miloslav. § 71c [Notářský zápis jako evropský exekuční titul]. In: BÍLEK, Petr, Roman FIALA a kol. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vydání. s. 267.

(právní jednání, kterým vznikl hmotněprávní závazek, např. smlouva o úvěru), předmět plnění, dobu plnění⁴¹ a samozřejmě prohlášení povinného o svolení k vykonatelnosti. Dohoda navíc může obsahovat i podmínky, doložení času nebo vzájemné povinnosti oprávněného vůči povinnému, na něž se plnění váže. Notář při sepisování dohody neověřuje skutkový stav, ale vychází ze shodného prohlášení oprávněné a povinné osoby. Tento notářský zápis se od předchozích dvou odlišuje hlavně tím, že se může týkat i pohledávky nepeněžité povahy.

Důležitým ustanovením týkajícím se notářských zápisů se svolením k vykonatelnosti je § 71c NŘ, který říká, že jsou tyto notářské zápisy evropským exekucním titulem. Tím mohou být, neboť splňují podmínky pro úřední listinu podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekucní titul pro nesporné nároky.

3.3.2 Osvědčování právně významných skutečností a prohlášení

Hned po sepisování notářských zápisů je nejdůležitější činností notáře osvědčování právně významných skutečností a prohlášení. Osvědčování napomáhá prohloubit právní jistotu a předcházet právním sporům. „*Jak již bylo uvedeno, při sepisování veřejných listin působí notář jako právní rádce, radí a poučuje a je odpovědný za to, že takto jím sepsané právní jednání bude perfektní, neodporující obecně závazným právním předpisům. Naproti tomu, jestliže notář osvědčuje právně významnou skutečnost, je jeho jediným úkolem, nejde-li o osvědčování rozhodnutí orgánů právnických osob, zaznamenat to, co před ním nastalo, popřípadě popsat stav věci či shodu kopie s listinou.*“⁴²

Notář na žádost osvědčí jen takové skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky (právní význam skutečnosti nebo prohlášení). NŘ v

⁴¹ Pokud je pohledávka splatná, doba plnění se v dohodě stanoví dohodou osoby oprávněné a povinné. Pokud je pohledávka nesplatná nebo teprve vznikne v budoucnu, musí se doba plnění v dohodě shodovat s dobou plnění podle hmotněprávního titulu.

⁴² JINDŘICH, Miloslav. § 72 [Druhy a způsob osvědčení]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 376.

§ 72 demonstrativně vyjmenovává různé druhy osvědčení, a to vidimaci, legalizaci, osvědčení o předložení listiny, o protestech směnek a jiných listin, které je třeba předložit k uplatnění práva, osvědčení rozhodnutí orgánů právnických osob a také průběhu valných hromad, schůzí a jednání jiných orgánů právnických osob, o tom, že je někdo naživu, o jiných skutkových dějích a stavu věcí, o prohlášení, o provedení úkonů a splnění formalit podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské společnosti a podle nařízení Rady Evropských společenství o statutu evropské družstevní společnosti a zákonů vydaných k jejich provedení, osvědčení výstupů z informačního systému veřejné správy, splnění zákonem stanovených požadavků českou osobou zúčastněnou na přeshraniční přeměně obchodní společnosti nebo družstva a splnění zákonem stanovených požadavků pro zápis přeshraniční přeměny do obchodního rejstříku a autorizovanou konverzi dokumentů. V následujících odstavcích se budu věnovat nejvýznamnějším druhům osvědčení.

3.3.2.1 Vidimace

Ověřování shody opisu nebo kopie (dále budu pro zjednodušení používat pro opis i kopii výraz „opis“) s listinou, neboli vidimace, je ověření skutečnosti, že opis doslovně souhlasí s listinou. Lze mít za to, že kopie je fotografický obraz listiny a opis její písemná doslovná podoba.⁴³ Listina podle usnesení prezidia NK ČR je „*ucelený text, který je ukončen způsobem prokazujícím jeho jedinečnost (originální podpis, razítko apod.)*“.⁴⁴ Vidimace se provádí formou ověřovací doložky, která musí obsahovat údaje stanovené § 73 odst. 1 NŘ, a je buď vyznačena přímo na opisu, nebo je pevně s opisem spojena. Zajímavé je, že lze provést vidimaci nejen prvopisu, ale i již ověřeného opisu.⁴⁵ Při ověření pak musí být ověřena i shoda opisu ověřovací doložky.

Notář nemůže vidimaci provést, pokud se jedná o listinu, jejíž jedinečnost nelze nahradit ověřeným opisem (např. občanský průkaz, vkladní knížka, směnka), nebo pokud se jedná o geometrický plán, rys a technickou kresbu (nejedná se o písmem

⁴³ JINDŘICH, Miloslav. § 73 [Ověření shody opisu nebo kopie s listinou]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 395.

⁴⁴ Usnesení prezidia NK ČR z 6. dubna 1994.

⁴⁵ Usnesení prezidia NK ČR ze 17. prosince 1996.

vyjádřený projev a nelze tak ověřit jejich doslovnost). Vidimaci nelze provést také, pokud ověřující nezná jazyk, ve kterém je listina a není mu předložen její překlad do českého jazyka (nemusí se ale jednat o překlad provedený úředním tlumočnickem). Výjimkou je pouze případ, kdy je opis listiny pořízen přímo před ověřujícím prostřednictvím kopírovacího zařízení. Dalším důvodem pro neprovedení vidimace je situace, kdy jsou v listině nějaké změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by mohly zeslabit její věrohodnost. V neposlední řadě nemůže notář provést vidimaci, jestliže se opis doslovně neshoduje s listinou.

Notář neodpovídá za obsah listiny a vidimací nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů v listině uvedených a jejich soulad s právními předpisy. „[S]myslem vidimace je právě jen ověření doslovné shody opisu s listinou, ze které byl opis pořízen, bez jakýchkoli případných dalších účinků takového ověření ve vztahu k formě a obsahu listiny. Ověřením se nijak nemění postavení listiny ani z hlediska jejího významu nebo průkaznosti skutečností v ní uvedených.“⁴⁶ Ověřený opis listiny se nestává veřejnou listinou, tou je pouze samotná ověřovací doložka.

3.3.2.2 Legalizace

Při ověřování pravosti podpisu, jinak také legalizaci, notář ověřuje, že fyzická osoba před ním vlastnoručně listinu podepsala nebo uznala podpis, který se na listině již nachází, za vlastní. „Lze jen doporučit podepisovat listinu přímo před notářem, neboť poté je z připojené ověřovací doložky jednoznačné, kdy došlo k podpisu. V případě uznání podpisu za vlastní se sice jedná o ověřený podpis a nepochybně uznání podpisu za vlastní ob stojí v případě, kdy je u konkrétní listiny povinnost úředního ověření podpisu, avšak samotné ověření již nic nevypovídá o datu, kdy byla listina skutečně podepsána (což může být mimořádně významné v soudním či jiném sporu).“⁴⁷ I v případě legalizace musí být listina uceleným textem a nemůže tak například dojít k ověření podpisu na prázdném papíru. Legalizace se, stejně jako vidimace, provádí ověřovací doložkou, která musí být vyhotovena neodkladně po podpisu listiny před

⁴⁶ JINDŘICH, Miloslav. § 73 [Ověření shody opisu nebo kopie s listinou]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 399.

⁴⁷ BUREŠ, Jan. Vidimace a legalizace. Ad Notam. 2012, č. 1, s. 17-21.

notářem nebo po uznání podpisu za vlastní a která musí splňovat požadavky podle § 74 odst. 2 NŘ. „*Je-li listina opatřena ověřovací doložkou notáře, která neobsahuje náležitosti předepsané ustanovením § 74 odst. 2 zákona č. 358/1992 Sb., nelze podpisy na ní uvedené považovat za ověřené ve smyslu ustanovení § 74 odst. 1 tohoto zákona.*“⁴⁸ Ověřovací doložka se musí nacházet buď přímo na listině s podpisem, nebo na samostatném listu pevně spojeném s podepsanou listinou.

Notář při ověření pravosti podpisu neuděluje právní rady k obsahu listiny, neosvědčuje skutečnosti uvedené v listině a ani neodpovídá za obsah listiny. Pokud notář neovládá jazyk, ve kterém je listina sepsána, musí žadatel předložit překlad listiny tlumočnickem, jinak notář nemůže legalizaci provést.

Společným znakem vidimace a legalizace je, že mohou být prováděny i jinými subjekty rozdílnými od notáře (např. držiteli poštovní licence nebo obecními a krajskými úřady) na základě zákona č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu (zákon o ověřování).

Na závěr je nutno uvést, že pokud je listina, která je předmětem vidimace či legalizace, určená k použití v zahraničí, musí ověření provést sám notář nebo notářský kandidát (v opačném případě tak může učinit kterýkoliv k tomu pověřený pracovník notáře). Taková listina musí být pro použití ve většině států podrobena vyššímu stupni ověření (superlegalizaci), které provádí ministerstvo spravedlnosti a ministerstvo zahraničních věcí, pokud se nejedná o výjimky vyplývající z Úmluvy o zrušení požadavku ověřování cizích veřejných listin (Úmluva o Apostile)⁴⁹, z dvoustranných mezinárodních smluv nebo z přímo použitelných právních předpisů EU. V případě států, které přistoupily k Úmluvě o Apostile, platí zjednodušený postup – ověřovaná listina musí být opatřena speciální ověřovací doložkou (Apostilou), kterou lze získat na ministerstvu spravedlnosti, a nemusí být již dále ověřována.

⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 721/97.

⁴⁹ Haag, 5. října 1961, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb.

3.3.2.3 Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby

Notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. NŘ notář sepíše, pokud to vyžaduje zvláštní právní předpis⁵⁰ nebo pokud je rozhodováno o skutečnosti, která se zapisuje do veřejného rejstříku, aniž by to zákon vyžadoval (např. rozhodnutí o volbě nebo odvolání členů orgánů právnické osoby). Notář svým zápisem osvědčuje existenci předepsaného právního jednání a naplnění povinných formalit, které jsou předpokladem pro přijetí rozhodnutí a při kterých byl notář přítomen, stejně tak jako soulad právního jednání a formalit s právními předpisy. Současně musí notář osvědčit, zda bylo rozhodnutí orgánu přijato, a musí se vyjádřit k obsahu rozhodnutí, jestli je či není v souladu s právními předpisy a zakladatelským právním jednáním právnické osoby. *„Zásadní rozdíl mezi osvědčením upraveným v části šesté oddílu třetím notářského řádu, tedy i osvědčením o průběhu valné hromady a schůzi právnické osoby podle § 77 notářského řádu, a notářského zápisu (resp. osvědčení) o rozhodnutí orgánu právnické osoby podle § 80a a násl. notářského řádu spočívá v tom, že notář při vyhotovování posledně uvedeného notářského zápisu kromě vlastního osvědčení musí projevit také svůj názor na to, zda byly při přijímání příslušného rozhodnutí splněny předepsané formality, jakož i na to, zda je obsah takového rozhodnutí v souladu s právními předpisy a se zakladatelskými dokumenty právnické osoby.“*⁵¹

Notář může takto osvědčovat pouze rozhodnutí kolektivního orgánu právnické osoby, které je vytvořeno při jednání tohoto orgánu hlasováním.⁵² Podklady pro přípravu osvědčení, jako třeba aktuální výpis z obchodního rejstříku, zakladatelské právní jednání právnické osoby nebo návrh předpokládaného rozhodnutí, musí s předstihem dodat notáři sama právnická osoba.

Díky této osvědčovací činnosti ještě více vzrostl význam notářství, což je vidět i v usnesení Vrchního soudu v Praze, ve kterém se říká: *„Není-li pochybnost o tom, že předkládaná listina je notářským zápisem o rozhodnutí orgánu právnické osoby sepsaná*

⁵⁰ V tuto chvíli jen ZOK a zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 3155/2012.

⁵² Tímto způsobem nelze osvědčit rozhodování orgánu *per rollam* ani rozhodnutí jednočlenného orgánu.

podle § 80a a násl. NotŘ, nemá rejstříkový soud v těchto případech povinnost zkoumat zápis co do obsahu právního úkonu či právní skutečnosti v něm obsažené, vychází bez dalšího z veřejné listiny notáře a zabývá se pouze tím, že zapisované skutečnosti, údaje ze zápisu vyplývají (zda jsou v nich příslušné právní úkony a skutečnosti uvedeny a je patrné, že notář se k nim vyjádřil).“⁵³

3.3.2.4 Osvědčení výstupů z informačního systému veřejné správy

Podrobněji bych se také chtěla věnovat osvědčování výstupů z informačního systému veřejné správy, které provádí notář jako kontaktní místo veřejné správy (tzv. Czech POINT) a které je blíže upraveno zákonem č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů.

Notář osvědčuje ověřovací doložkou, že je výstup označen platnou elektronickou značkou správce a také to, že se ověřený výpis doslovně shoduje se zápisem uvedeným v elektronické podobě v informačním systému. Notář může také vydávat potvrzení, že určité údaje v systémech veřejné správy nejsou.

Notář je oprávněn takto vydávat osvědčené výstupy například z obchodního rejstříku a dalších veřejných rejstříků, katastru nemovitostí, živnostenského rejstříku, z evidence Rejstříku trestů nebo z bodového hodnocení řidičů.

3.3.3 Notářská úschova

Další významnou a velice tradiční notářskou činností je provádění notářských úschov. V této činnosti se projevuje velká důvěra k notářskému stavu i ke konkrétní osobě notáře. Notářská úschova se skládá ze tří základních úkonů – přijetí, úschovy a vydání (přijetí a vydání jako jednorázový úkon, úschova jako dlouhodobý úkon trvající od přijetí do vydání). Rozlišujeme notářskou úschovu spočívající v pouhém uschování předmětu úschovy a jeho následném vrácení žadateli a notářskou úschovu, kdy je jejím

⁵³ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2008, sp. zn. 7 Cmo 213/2007.

účelem předání předmětu úschovy určené další osobě. Dále rozlišujeme notářskou úschovu listin a peněz. Jiné věci (např. šperky) nemohou být předmětem notářské úschovy. „*Notářská úschova je samostatnou činností v rámci výkonu notářství. Na druhé straně je nanejvýš vhodné a žádoucí, aby se tato činnost notáře uplatňovala především v souvislosti se sepisováním notářských zápisů o právních jednáních, zejména takových, na základě kterých má dojít k peněžitému plnění, jako jsou například typicky kupní smlouvy. Spojením těchto dvou činností se nabízí právní služba, zajišťující komplexně právní jistotu a prevenci sporů.*“⁵⁴ Pro evidenci notářských úschov vede notář knihu notářských úschov.⁵⁵

3.3.3.1 Notářská úschova listin

Notář může vzít do notářské úschovy listinu v hmotné podobě (i cenné papíry, ale ne peněžní hotovost), která je z hlediska práva významná. „*Měla by být způsobilá buď jako podklad k uplatnění práva, nebo by s ní měl či mohl být spojen určitý právní následek. Připuštěním jiného výkladu by se notářské kanceláře staly úschovami soukromé korespondence, memoárových písemností apod., což rozhodně není smyslem tohoto druhu notářské činnosti.*“⁵⁶ K pojmu listina viz kapitola 3.3.2.1 *Vidimace*.

Notář o převzetí úschovy sepiše protokol, který musí splňovat náležitosti podle § 82 odst. 1 NŘ a listinu uloží do bezpečnostní schránky v bance, do trezoru nebo do kovové skříně.⁵⁷

Speciální místo v rámci notářské úschovy listin zaujímá úschova pořízení pro případ smrti (listina o právním jednání zůstavitele), které nebylo sepsáno formou notářského zápisu. Na tuto úschovu se vztahují přísnější pravidla podle § 83 NŘ, neboť se v ní značně projevuje důvěra v notářskou profesi, když má notář svěřenou listinu

⁵⁴ JINDŘICH, Miloslav. § 2 [Výkon notářství a zásada nestrannosti]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 25.

⁵⁵ § 42 odst. 1 písm. b) KancŘN příloha č. 6 KancŘN.

⁵⁶ BÍLEK, Petr. § 81 [Předmět úschovy]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 478.

⁵⁷ § 31 odst. 1 KancŘN.

mající takto zásadní význam pro jejího pořizovatele i případné dědice. Notář je povinen takovou úschovu evidovat v Evidenci právních jednání pro případ smrti. Úschova listiny o právním jednání zůstavitele je možná jen pro žadatele, který s ní má neomezenou dispozici pouze po dobu svého života. Po jeho smrti nastupuje zákonný postup podle ZŘS.

3.3.3.2 Notářská úschova peněz

Dalším druhem notářské úschovy je úschova peněz, kterou lze provést jen, stanoví-li tak zvláštní zákon⁵⁸ nebo mají-li být peníze vydány další osobě (rozlišujeme úschovu prostou podle § 81 odst. 1 písm. c) NŘ a úschovu zajišťovací podle § 81 odst. 2 NŘ). Úschovu peněz nelze provést v hotovosti, ale pouze bezhotovostně na zvláštní běžný bankovní účet notáře výslovně určený pro notářské úschovy. Úschova se provede na základě žádosti složitele, kterého musí notář identifikovat. Složitel peníze na zvláštní běžný bankovní účet notáře vloží nebo převede bezhotovostním bankovním převodem. Vydání pak provede notář bezhotovostním bankovním převodem na bankovní účet příjemce nebo složitele. Notářskou úschovu peněz nelze využívat jako soluční úschovu.

Notář o úschově peněz sepisuje protokol, který musí splňovat podmínky § 88 NŘ. Úschova se také eviduje v centrální evidenci peněz NK ČR⁵⁹. V této evidenci se zaznamenává, kdy byla úschova převzata notářem, v jaké výši, na jaký běžný účet kterého notáře a spisová značka spisu, který je o úschově veden.

3.3.4 Vydání stejnopisů, opisů, výpisů a potvrzení

Notářské zápisy má u sebe trvale uložené notář ve své sbírce notářských zápisů, *„aby byl jejich obsah trvale zjistitelný a aby bylo možné opakovaně z nich vydávat*

⁵⁸ Zatím tak stanovuje pouze § 2253 OZ.

⁵⁹ Aplikace Úschovy podle § 45 – 46 organizačního řádu.

stejnopisy.“⁶⁰ Účastníkům se pak vydávají stejnopisy notářských zápisů. Notářský zápis i stejnopis jsou veřejnými listinami.⁶¹ Stejnopis lze vydat pouze účastníkům, osobě, u které s tím všichni účastníci souhlasí nebo osobě, která prokáže právní zájem na vydání. Stejnopis musí obsahovat nadpis Stejnopis a také doložku, která potvrzuje, že se stejnopis doslovně shoduje s notářským zápisem.

Opisy a ověřené opisy notářských zápisů notář vydá jen tehdy, stanoví-li tak zvláštní právní předpis (např. v případě notářského zápisu o pořízení pro případ smrti, o prohlášení o vydědění nebo o smlouvě o manželském majetkovém režimu). Opis může být vydán stejným osobám jako stejnopis a jiným osobám jen se souhlasem osob, kterým lze vydat stejnopis.

Z notářského zápisu lze také vydat výpis, který se týká jen nějaké jeho části. Výpis ale nesmí zpochybnit obsah notářského zápisu, ze kterého byl vydán.

O skutečnostech, které notář vede ve svých spisech, může vydat potvrzení. Potvrzení lze vydat pouze účastníkům nebo s jejich souhlasem osobám, které potvrzení potřebují pro hájení nebo uplatnění svých práv. Potvrzení však nelze vydat v rámci dědické agendy, kdy se jedná o soudní spisy upravené zvláštní právní úpravou.

Stejnopisy, opisy, výpisy a potvrzení lze vydat také v elektronické podobě.

3.1 Jiná činnost notáře

Pod jinou činností notáře podle části sedmé NŘ se skrývá výhrada práva dovolat se neúčinnosti právního jednání. Podle § 593 OZ je totiž možné, „*aby si věřitel vyhradil dříve, než se jeho pohledávka stane vykonatelnou, právo dovolat se neúčinnosti právního jednání tak, že výhradu uplatní prostřednictvím notáře, exekutora nebo soudu a oznámí to tomu, vůči komu se neúčinnosti právního jednání může dovolat.*“⁶²

⁶⁰ RYŠÁNEK, Zdeněk. § 90 [Stejnopisy, ověřené opisy a opisy notářských zápisů]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 535.

⁶¹ § 6 NŘ.

⁶² RYŠÁNEK, Zdeněk. § 94b [Žádost věřitele o doručení výhrady]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 549.

Důsledkem takové výhrady je to, že dokud se pohledávka nestane vykonatelnou, věřiteli neběží lhůta k dovolání se neúčinnosti právního jednání.

Věřitel může učinit výhradu dvěma způsoby. Prvním způsobem je, že si věřitel oznámení o výhradě sepíše sám a prostřednictvím notáře je pak toto oznámení doručeno tomu, vůči komu se neúčinnosti právního jednání věřitel dovolává. O tom musí notář sepsat protokol a má povinnost oznámení o výhradě odeslat do tří pracovních dnů od jeho sepsání osobě, vůči které se neúčinnosti právního jednání věřitel dovolává. Druhý způsob je takový, že věřitel oznámení o výhradě učiní přímo do protokolu o žádosti o doručení výhrady a opět nastupuje povinnost notáře do tří pracovních dnů od sepsání protokolu oznámení o výhradě odeslat.

Tuto jinou činnost podle části sedmé NŘ musí notář vykonávat sám a nemůže jí pověřit své pracovníky.

3.2 Notář jako soudní komisař a řízení o pozůstalosti

Asi nejvýznamnější jinou další činností podle § 4 NŘ je činnost notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti podle ZŘS, která náleží mezi činnosti notáře už od počátku obnoveného notářství v roce 1993. Notář je při této činnosti pověřen soudem a vyřízení pozůstalosti je mu přiděleno podle předem daného rozvrhu práce, takže je zachována nestrannost a objektivita soudního rozhodování. Podle § 100 ZŘS má notář v řízení o pozůstalosti postavení soudu 1. stupně a vydává usnesení ve věci, kterým se řízení končí.

Cílem řízení o pozůstalosti je potvrdit dědicům, co z pozůstalosti nabývají – musí se tedy zjistit dědicové a jmění, které zůstavitel zanechal v okamžiku své smrti. Řízení o pozůstalosti je ovládáno několika základními principy, a to obecnými principy fungování soudnictví: princip nezávislosti a nestrannosti pověřeného notáře, princip zákonného notáře jako soudního komisaře, princip rovnosti účastníků, princip neveřejnosti řízení, princip ústnosti a přímosti a princip hospodárnosti; a dále pak

principy civilního procesu: princip oficiality, princip vyšetřovací, princip volného hodnocení důkazů, princip legálního pořádku a princip materiální (objektivní) pravdy.⁶³

Řízení o pozůstalosti lze zahájit na návrh, kterým si navrhovatel činí nárok na pozůstalost nebo její část jako dědic. V návrhu musí navrhovatel doložit, že mu svědčí platný dědický titul⁶⁴. Mnohem častěji ale řízení o pozůstalosti zahajuje soud bez návrhu bezodkladně poté, co se dozví od matričního úřadu, že fyzická osoba zemřela, nebo byla prohlášena za mrtvou. Okresní soud je místně příslušný zejména podle místa trvalého pobytu zůstavitele ke dni úmrtí.⁶⁵ Po zahájení řízení soud pověří usnesením notáře jako soudního komisaře na základě rozvrhu práce, který vydává na návrh příslušné notářské komory předseda krajského soudu na každý kalendářní rok. Notář může pověřit jednotlivými úkony v řízení notářského kandidáta, koncipienta i tajemníka. Rozhodnutí ve věci samé je však oprávněn vydat pouze notář, jeho trvalý zástupce nebo notář náhradník. Veškeré úkony v řízení se musí zaznamenávat do protokolu.

Po zahájení řízení probíhá předběžné šetření, jehož účelem je provedení úkonů potřebných pro zjištění stavu jmění zůstavitele a zjištění dědiců, odkazovníků a dalších osob, o jejichž práva a povinnosti v řízení jde. O předběžném šetření se sepisuje protokol, k jehož sepsání notář předvolá vypravitele pohřbu pozůstalého. Předpokládá se totiž, že tato osoba zná osobní a majetkové poměry zůstavitele.

Notář pak provede zjištění stavu a obsahu pořízení pro případ smrti⁶⁶ a dalších listin, a to neveřejně, pokud se jedná o listiny, které byly sepsány notářským zápisem nebo byly v jiné, než notářské úschově a které byly předloženy v řízení o pozůstalosti. Zjištění stavu a obsahu pořízení pro případ smrti a dalších relevantních listin může proběhnout také veřejně, „*tedy za účasti osob, kterým podle dosavadního stavu řízení o pozůstalosti svědčí zákonná dědická posloupnost nebo které již uplatnily svá práva na pozůstalost a jejichž účast v řízení o pozůstalosti nebyla ukončena.*“⁶⁷ To se týká listin,

⁶³ MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. Dědické právo v teorii a praxi. s. 139 – 145.

⁶⁴ Dědickými tituly jsou podle § 1476 OZ dědická smlouva, závěť a zákon.

⁶⁵ § 98 ZŘS.

⁶⁶ Dědická smlouva (§ 1582 odst. 1 OZ), závěť (§ 1494 odst. 1 OZ), dovětek (§ 1498 OZ).

⁶⁷ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. 3.2 [Veřejnost zjištění]. In: SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. 1. vydání. s. 219.

které nebyly sepsány ve formě notářského zápisu a které byly přijaty do notářské úschovy. Pokud zůstavitel zanechal pořízení v ústní formě, musí notář obligatorně nařídit ústní jednání a postupovat specifickým způsobem, aby se co nejvíce zamezilo případnému nepoctivému záměru.

Notář také zjišťuje, zda nejsou v katastru nemovitostí evidována vlastnická nebo jiná práva zůstavitele. Většinou rovněž notář zjišťuje jmění zůstavitele dotazem u Centrálního depozitáře cenných papírů, a.s., u peněžních ústavů, v registru motorových vozidel atd.

Notář by měl rovněž, na základě doporučení prezidia NK ČR, zjistit příbuzné zůstavitele lustrací v základním registru obyvatel a v informačním systému evidence obyvatel. Pokud by tak neučinil a vycházel by například pouze z informací sdělených dědici v rámci předběžného šetření, mohlo by dojít k opomenutí některého z dědiců. To pak může vést k projednání škodních událostí (v tomto případě nese odpovědnost za újmu způsobenou notářskou činností stát – k tomu více viz kapitola 6.3 *Odpovědnost státu*) a také k medializaci celého případu a v jejím důsledku k poškození pověsti notářského stavu. K něčemu takovému již v minulosti nejednou došlo. Za všechny případy se dá uvést například kauza pana Lumíra Antala, o které byla natočena reportáž do pořadu *Černé ovce*⁶⁸.

Jestliže z předběžného šetření vyjde najevo, že zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo jen majetek nepatrné hodnoty, řízení o pozůstalosti se usnesením zastaví. Pokud nedojde k zastavení řízení, notář vyrozumí osoby, které je možné považovat za dědice o tom, že jim svědčí některý z dědických titulů a že jsou povoláni k dědění. Zároveň jim poskytne lhůtu pro odmítnutí dědictví. Nedošlo-li k odmítnutí dědictví všemi dědici a odstranily-li se spory o dědické právo, přejde se ke zjišťování rozsahu zůstavitelova jmění. V zájmu zachování právní jistoty je velice důležité, aby došlo k projednání veškerých aktiv i pasiv zůstavitele.

Řízení o pozůstalosti se končí právní mocí rozhodnutí o dědictví, které je pro dědice zároveň nabývacím titulem. Jakmile rozhodnutí nabude právní moci, notář

⁶⁸ Dědictví. In: Černé ovce [televizní pořad]. ČT1 12. 4. 2018 17:40. Dostupné online: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097429889-cerne-ovce/218452801080412/obsah/613139-dedictvi>.

„vyrozumí orgán, který vede veřejný seznam nebo rejstřík, v němž jsou zapsány věci a práva z pozůstalostního jmění, o tom, kdo se stal jejich vlastníkem (§ 190 odst. 1 ZŘS a § 92 JŘSoud), případně vydá úschovu (§ 287 ZŘS) a žádné jiné úkony neprovádí.“⁶⁹ Proti rozhodnutí lze podat odvolání a také užít mimořádných opravných prostředků – dovolání, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost. Opravnými prostředky se pak zabývá již soud a ne sám notář.

Pokud se po skončení řízení o pozůstalosti objeví majetek zůstavitele, který nebyl projednán, provede se dodatečné projednání dědictví. Dodatečné projednání nelze provést, objeví-li se pouze pasivum. Jestliže se ale objeví i aktivum, lze aktivum i pasivum dodatečně projednat společně.

Jsou-li pasiva pozůstalosti vyšší než aktiva, jedná se o předluženou pozůstalost. V takovém případě dochází k likvidaci pozůstalosti. *„Likvidací pozůstalosti se rozumí proces prováděný na základě zákona, kdy je předlužená pozůstalost zpeněžena za účelem alespoň částečného uspokojení zůstavitelových věřitelů z pozůstalostního majetku.“*⁷⁰

Jako reakce na zvyšující se mobilitu osob bylo 4. července 2012 přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (nařízení o dědictví), které je použitelné ve všech státech EU kromě Spojeného království, Dánska a Irska. Toto nařízení se vztahuje na veškerá řízení o pozůstalosti zahájená počínaje dnem 17. srpna 2015 s mezinárodním prvkem (např. část majetku zůstavitele se nachází mimo území České republiky). Nařízení o dědictví zavedlo jediného hraničního určovatele, kterým je poslední obvyklý pobyt zůstavitele, podle něhož se určí příslušný soud, který rozhoduje o pozůstalosti jako celku, i rozhodné právo. Zůstavitel má také možnost zvolit si rozhodné právo jednoho ze států, jehož je občanem. Toto nařízení rovněž zavedlo evropské dědické osvědčení, které se vydává na žádost dědice, odkazovníka, vykonavatele závěti či správce pozůstalosti a jímž *„prokazují své postavení a z něj*

⁶⁹ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. 2.5 [Úkony po skončení řízení]. In: SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. 1. vydání. s. 344.

⁷⁰ SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Kapitola XXIV. [Předlužená pozůstalost, likvidace pozůstalosti]. In: SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. 1. vydání. s. 327.

*vyplývající práva či pravomoci v jiném členském státě, kde se nachází majetek, který je předmětem dědictví.*⁷¹ Evropské dědické osvědčení je také platným dokladem k provedení zápisu majetku do příslušného rejstříku členských států.

Vzhledem k rozsáhlosti celé problematiky jsem pouze stručně popsala řízení o pozůstalosti a úlohu notáře v něm. Cílem mé práce není jít v této otázce do větší hloubky a tak bych ráda odkázala na odborné publikace věnující se tomuto tématu, například na knihu Jiřího Svobody a Ondřeje Kličky s názvem *Dědické právo v praxi* nebo na komentář k zákonu o zvláštních řízeních soudních⁷².

⁷¹ FOREJTOVÁ, Monika a Markéta ŠLEJHAROVÁ. Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem. Bulletin advokacie. 2016, č. 3, s. 17-20.

⁷² Např. SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-297-7.

4. ODMĚNY A NÁHRADY NOTÁŘŮ A NK ČR

4.1 Odměna a náhrady notáře

Jednou ze zásad výkonu notářství je zásada úplatnosti⁷³ (k jednotlivým zásadám více viz kapitola 3.2 *Základní zásady*). Jak říká Bílek: „notář je povinen pracovat za odměnu, avšak výše a způsob určení této odměny jsou předem pevně stanoveny obecně závazným právním předpisem.“⁷⁴ Úprava odměny notáře je v § 106 – 109 NŘ a výše odměny a způsob jejího určení ve vyhláškách Ministerstva spravedlnosti.

Notáři za jeho činnost náleží odměna, náhrada za promeškaný čas, náhrada hotových výdajů vynaložených v souvislosti s jednotlivými úkony, a pokud je notář plátcem DPH, rovněž částka odpovídající této dani, kterou je notář povinen z odměny a náhrad odvést. Plátcem odměny a náhrad je vždy osoba, která žádá o provedení úkonu (žadatel) a je-li takových osob více, zakládá se jejich pasivně solidární závazek vůči notáři.

Důležitým ustanovením týkajícím se odměny notáře je také § 109 NŘ, který říká, že má notář právo požadovat složení přiměřené zálohy na odměnu a na náhradu hotových výdajů. Pokud není jeho žádosti na složení zálohy na odměnu bez závažného důvodu vyhověno, může odmítnout provedení úkonu či odstoupit od smlouvy.

4.1.1 Právo na odměnu

Činnost notáře podle § 2 a 4 NŘ je odměňována podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů a správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif). „Základním principem této úpravy je, že výše odměny či způsob určení jsou předem dány a nemohou být žádným smluvním ujednáním notáře a klienta modifikovány. Modifikace nároku notáře na odměnu či jeho

⁷³ § 5 odst. 1 NŘ.

⁷⁴ BÍLEK, Petr. § 5 [Úplata]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 51.

výše oproti obecné úpravě je možná opět pouze na základě speciálních ustanovení, a to § 9 NotT (zvýšení odměny), § 7 odst. 1 NotT (snížení odměny) a § 8 NotT (zánik nároku).⁷⁵ Právo na odměnu vždy vzniká notáři, ať už úkon provedl on sám, nebo jeho pracovník, společník či jeho zástupce. Sazba za určitý úkon je stanovena pevnou částkou nebo jako procento z hodnoty předmětu úkonu (tzv. tarifní hodnota).⁷⁶ Jednotlivé sazby jsou pak uvedené v příloze notářského tarifu. Pokud nebyl úkon dokončen, může notáři náležet odměna jen v částečné výši. Jestliže je ale úkon například složitý nebo časově náročný, může si notář odměnu zvýšit až o 100 %. V odměně je již zahrnutá také náhrada za běžné administrativní práce. Odměna notáře jako soudního komisaře je nákladem soudního řízení⁷⁷ a jejím základem je obvyklá cena aktiv pozůstalosti. Plátcem jsou v tomto případě dědicové nepředlužené pozůstalosti, kteří odměnu a náhrady hradí v poměru podle nabytých podílů, nebo stát.

Za činnost podle § 3 odst. 1a 2 NŘ, tedy za poskytování právní pomoci v souvislosti s notářskou činností, je notář odměňován podle vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). „*Základní formou odměny je zde odměna smluvní, a pouze není-li odměna smluvně ujednána, nastupuje úprava tzv. mimosmluvní odměny.*“⁷⁸ Pokud tedy není odměna předem ujednána, měla by být účtována dle úpravy advokátního tarifu o mimosmluvní odměně.

Odměna za činnost notáře jako insolvenčního správce dle § 3 odst. 3 NŘ je upravena ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

⁷⁵ BÍLEK, Petr. § 106 [Práva notáře]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 572.

⁷⁶ § 3 odst. 1 NotT.

⁷⁷ § 127 ZŘS.

⁷⁸ BÍLEK, Petr. § 106 [Práva notáře]. In: In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání., s. 571.

4.1.2 Právo na náhradu hotových výdajů a na náhradu za promeškaný čas

Smyslem náhrady hotových výdajů a náhrady za promeškaný čas je kompenzace ušlých nebo vynaložených finančních prostředků v souvislosti s konkrétním úkonem. Nesouvisí tedy se zásadou úplatnosti podle § 5 NŘ. „*Notář může právo na náhradu uplatnit, ale také nemusí. Hotové výdaje vzniklé v souvislosti s notářským úkonem musí být vynaloženy účelně, tj. v minimální míře potřebné pro provedení úkonu.*“⁷⁹ Hotové výdaje lze účtovat buď paušálně bez jejich specifikace na základě předem uzavřené smlouvy, nebo na základě jejich přesné specifikace a jejich doložení. Náhradu za promeškaný čas může notář požadovat za čas strávený na cestě v případě, že vykonával úkon mimo svou kancelář, a také za dobu čekání na žadatele.

4.2 Odměny a náhrady hotových výdajů náležející NK ČR

NK ČR náleží odměna ve výši 600 Kč za provedení zápisu (nebo jeho změny) zástavního práva v Rejstříku zástav od orgánu veřejné moci, který o zápis požádal. Dále NK ČR náleží odměna 500 Kč za sdělení osobě, která prokázala právní zájem, zda je či není evidována listina o právním jednání zůstavitele pro případ smrti a je-li evidována, u kterého notáře je uložena. Za založení smlouvy o manželském majetkovém režimu do sbírky listin Seznamu listin o manželském majetkovém režimu a za zápis údajů do rejstříku tohoto seznamu náleží NK ČR 1 000 Kč odměna. NK ČR náleží také náhrada hotových výdajů od orgánu veřejné moci za poskytování údajů z Rejstříku zástav prostřednictvím dálkového a nepřetržitého přístupu.

⁷⁹ BÍLEK, Petr. § 106 [Práva notáře]. In: In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 574.

5. NOTÁŘSKÁ SAMOSPRÁVA

5.1 Notářské komory

Každý notář se stává svým jmenováním členem notářské komory, v jejímž obvodu má sídlo, a je jím až do svého odvolání nebo smrti. Notářských komor je v České republice celkem osm a jsou to tyto: notářská komora pro hlavní město Prahu a notářské komory v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě. Jejich obvody a sídla se kryjí s obvody a sídly krajských soudů (v případě hlavního města Prahy s obvodem a sídlem městského soudu v Praze), což je vzhledem k propojenosti činnosti soudů a notářů velice praktické. „[J]ejich základním úkolem je péče o řádný výkon notářských pravomocí v rámci notářských úřadů zřízených v jejich územních obvodech. Činí tak formou organizační, evidenční, vzdělávací a kontrolní činnosti.“⁸⁰

Notářská komora je právnickou osobou veřejného práva a má zákonem předepsané zdroje svých příjmů – členské příspěvky⁸¹, dary a jiné příjmy⁸². Každá notářská komora má své orgány – kolegium, prezidium, prezidenta, viceprezidenta a revizní komisi. Důležitým předpisem v oblasti notářské samosprávy je organizační řád, který upravuje například práva a povinnosti členů notářských komor, fungování orgánů komor anebo dohled nad činností notářů.

Kolegium je nejvyšší orgán notářské komory a je tvořeno všemi členy. Notáři mají právo zúčastnit se jednání kolegia a podílet se na jeho rozhodování. Účastnit se jednání se mohou také notářští kandidáti, ale ti se nemohou podílet na jeho rozhodování. Kolegium má širokou rozhodovací pravomoc, volí ostatní orgány notářské komory a dohlíží nad jejich činností. Volbu orgánů notářských komor i orgánů NK ČR upravuje volební řád. Volby jsou tajné a volební období je tříleté.

⁸⁰ BÍLEK, Petr. § 29 [Soustava a postavení komor]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 127.

⁸¹ Platit členské příspěvky je povinnost, jejíž neplnění může být posouzeno jako kárné provinění.

⁸² Jiné příjmy nemohou plynout z podnikání, neboť notářská komora je nepodnikatelským subjektem.

Prezidium je řídicím a výkonným orgánem, má pět až devět členů a mezi jeho úkoly patří například vedení evidence notářů, notářských kandidátů a koncipientů nebo svolávání zasedání kolegia.

Prezident zastupuje notářskou komoru navenek a má hlavně organizační pravomoci. Prezidenta zastupuje viceprezident.

Revizní komise je kontrolním orgánem a má na starosti nejen kontrolu hospodaření, ale i veškeré činnosti prezidia a toho, zda prezidium plní či neplní úkoly plynoucí z usnesení kolegia.

5.2 Notářská komora ČR

Druhý stupeň soustavy notářské samosprávy tvoří Notářská komora ČR, která je právnickou osobou sídlící v Praze a je tvořena jednotlivými notářskými komorami.⁸³ Jejimi hlavními úkoly jsou „[r]eprezentace notářského stavu, řešení koncepčních záležitostí, součinnost s orgány státní správy či legislativními orgány, tvorba vnitřních stanovských předpisů, kárné pravomoci aj.“⁸⁴ Je třeba zmínit, že NK ČR vydává dvouměsíčník Ad Notam, časopis nejen pro notáře, ale i odbornou veřejnost.

NK ČR nebyla založena za účelem podnikání, takže jejími příjmy jsou především členské příspěvky, dary a jiné příjmy, které plynou zejména z odměn a náhrad hotových výdajů za poskytování informací a sdělení z rejstříků a evidencí vedených NK ČR.

I NK ČR má své vnitřní orgány, kterými jsou: sněm, prezidium NK ČR, prezident a viceprezident NK ČR, revizní komise NK ČR a kárná komise.

Sněm je nejvyšším orgánem NK ČR a tvoří ho prezidenti notářských komor a delegáti, kteří jsou voleni kolegií notářských komor. Počet volených delegátů závisí na počtu členů dané notářské komory. Asi nejdůležitější pravomocí sněmu je volba a

⁸³ § 35 NŘ.

⁸⁴ BÍLEK, Petr. § 35 [Komora a její postavení]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 146.

kontrola činnosti a hospodaření ostatních volených orgánů NK ČR. Další významnou pravomocí sněmu je též tvorba stavovských předpisů (např. volebního řádu, organizačního řádu, kancelářského řádu, kárného řádu a zkušebního řádu)⁸⁵, některé z nich však ke své platnosti potřebují souhlas Ministerstva spravedlnosti.⁸⁶

Prezidium, které se skládá ze 13 členů (částečně volených a částečně ustavených do funkce na principu virility), je řídicím a výkonným orgánem NK ČR, do jehož pravomoci patří vše, k čemu nemá působnost jiný orgán NK ČR. Prezidium přijímá usnesení (závazná rozhodnutí, jejichž obsahem je úprava záležitostí spadajících do pravomoci notářské samosprávy), výkladová stanoviska (rozhodnutí, jejichž obsahem je vyjádření právního názoru na výklad obecně závazných právních předpisů a vnitřních předpisů NK ČR) a ostatní rozhodnutí.⁸⁷ Prezidium zřizuje k plnění konkrétních úkolů komise (např. legislativní, mezinárodní, pro vzdělání atd.).

Prezident zastupuje NK ČR navenek a má hlavně organizační pravomoci. Viceprezident je jeho zástupcem. Prezidentem NK ČR je pan Mgr. Radim Neubauer a viceprezidentem NK ČR pan Mgr. Pavel Bernard.⁸⁸

Kontrolním orgánem NK ČR je revizní komise, která má na starosti kontrolu plnění usnesení sněmu a činnosti prezidia NK ČR.

Kárnou pravomoc vykonává NK ČR prostřednictvím kárné komise, která se skládá z předsedy a dalších čtyř členů. Více ke kárné komisi viz kapitola 6.4.1 *Kárné řízení*.

NK ČR hraje také důležitou roli při reprezentaci českého notářství na mezinárodní úrovni. V roce 1994 se NK ČR stala řádným členem Mezinárodní unie latinského notářství (UINL). Tato organizace byla založena v roce 1948 a jsou v ní sdruženi notáři ze států kontinentálního typu práva. K dnešnímu dni má organizace UINL již 87 členů. Dále je NK ČR od roku 2004 členem evropské organizace Konference notářství Evropské unie (CNUE). Tato organizace je důležitým partnerem

⁸⁵ Kancelářský a volební řád byly vydány Ministerstvem spravedlnosti s potřebnou platností k 1. lednu 1993.

⁸⁶ § 37 odst. 4 NŘ.

⁸⁷ Usnesení prezidia NK ČR z 18. prosince 2001 č. j. P 20/2001.

⁸⁸ K 2. červnu 2018.

pro orgány EU v profesní problematice. NK ČR je také aktivním členem regionálního sdružení Hexagonále, ve kterém jsou sdružené notářské reprezentace České republiky, Slovenska, Maďarska, Chorvatska a Slovinska.

5.2.1 Seznamy a evidence vedené NK ČR

NK ČR je svěřeno vedení (tzn. zřízení, provoz a správa) elektronických registrů, kterými jsou podle § 35a NŘ: Rejstřík zástav, Evidence právních jednání pro případ smrti, Evidence listin o manželském majetkovém režimu, Seznam prohlášení o určení opatrovníka a Seznam listin o manželském majetkovém režimu. „*Tyto registry se staly součástí našeho právního řádu a pověření orgánu profesní samosprávy jejich vedením je výrazem ocenění jeho odborné i společenské úrovně.*“⁸⁹ Sněmu je svěřena pravomoc vydávat se souhlasem Ministerstva spravedlnosti předpisy upravující vedení, provozování a správu evidencí a seznamů. Přibližný obsah těchto předpisů je dán přímo NŘ. Vzhledem k významnosti údajů vedených v evidencích a seznamech má NK ČR povinnost uchovávat údaje zde vedené i po jejich výmazu.

V Evidenci právních jednání pro případ smrti jsou evidovány závěti, dovětky, dědické smlouvy, prohlášení o vydědění a o tom, že zákonný dědic nenabude pozůstalosti, příkázání započtení na dědický podíl, povolání správce pozůstalosti, smlouvy o zřeknutí se dědického práva a zrušení těchto jednání. Listiny o právních jednání *mortis causa* jsou zde evidovány pouze v případě, že jsou sepsány formou notářského zápisu, anebo, jsou-li uloženy v notářské úschově. Tato Evidence je neveřejná, poskytování informací v ní vedených je vázáno přísnými pravidly a je v zásadě možné až po smrti zůstavitele. Do Evidence provádí zápisy bez zbytečného odkladu notář, který má listiny u sebe v úschově nebo který sepsal o takovém právním jednání notářský zápis.

V Evidenci listin o manželském majetkovém režimu se evidují smlouvy manželů nebo snoubenců o manželském majetkovém režimu, dohody manželů o změně smlouveného režimu, smlouvy manželů o změně manželského majetkového režimu

⁸⁹ BÍLEK, Petr. § 35 [Komora a její postavení]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 147.

založeného rozhodnutím soudu, rozhodnutí soudu o zrušení nebo obnově společného jmění nebo zúžení jeho rozsahu a rozhodnutí soudu o změně soudně nebo smluvně upraveného manželského majetkového režimu. Zápisy do Evidence provádí bez zbytečného odkladu notář, který smlouvu nebo dohodu sepsal, anebo NK ČR na základě stejnopisu rozhodnutí zaslaného soudem. Tato Evidence je neveřejná a je vedena pro účely řízení o pozůstalosti.

V Seznamu prohlášení o určení opatrovníka se evidují prohlášení o určení opatrovníka sepsaná formou notářského zápisu. Zápis do tohoto neveřejného Seznamu provádí notář bez zbytečného odkladu po sepsání prohlášení o určení opatrovníka. Účelem Seznamu je zajistit informovanost soudu, který vede řízení o svéprávnosti⁹⁰ a ve věcech opatrovnictví člověka⁹¹ podle ZŘS. Pokud totiž dotyčná osoba učinila takové prohlášení, soud jmenuje v první řadě opatrovníkem osobu, kterou opatrovanec ve svém prohlášení navrhuje.

Zápisem do Rejstříku zástav vznikne podle § 1319 OZ zástavní právo k movité věci, určí-li tak zástavní smlouva, k nemovité věci nezapisované do katastru nemovitostí nebo k závodu a movité věci hromadné. „*Účelem zápisu zástavního práva je poskytnutí větší míry jistoty o tom, že nabyvatel věci bude mít relevantní informace o právní vadě, která na věci může váznout.*“⁹² Zápis do Rejstříku provádí bez zbytečného odkladu notář, který sepsal zástavní smlouvu. Zápis může provést také NK ČR, pokud je učiněno na základě rozhodnutí orgánu veřejné moci. Změnu nebo doplnění zápisu může na základě žádosti zástavního věřitele učinit kterýkoliv notář. Rejstřík je veřejný, což znamená, že opisy, výpisy a potvrzení z něj vydá kterýkoliv notář úplně každému, kdo o to požádá. Na zápisy v Rejstříku se vztahuje princip materiální publicity. „*Znamená to, že jestliže jsou údaje zapsané v Rejstříku zástav, pak ten, kdo z nich při právním jednání vychází, je chráněn, i kdyby tyto údaje neodpovídaly skutečnosti, tedy dotčené osoby nemohou proti jednání argumentovat skutečným stavem, který není v Rejstříku zástav*

⁹⁰ § 34 – 43 ZŘS.

⁹¹ § 44 – 49 ZŘS.

⁹² BERNARD, Pavel. § 35h [Zápisy na základě rozhodnutí]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 196.

eidován, ledaže by se prokázalo, že třetí osoba o nesouladu se skutečným stavem věděla.“⁹³

Vedle Evidence listin o manželském majetkovém režimu, která obsahuje pouze stanovené rejstříkové údaje, vede NK ČR také Seznam listin o manželském majetkovém režimu. Ten je na rozdíl od Evidence veřejný a jeho účel spočívá ve zveřejnění informace o modifikaci majetkového režimu manželů vůči třetím osobám. „*Jsou-li smlouva o manželském majetkovém režimu nebo rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu zapsány v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, manželé se jich mohou dovolat vůči třetím osobám, i když tyto s jejich obsahem nebyly seznámeny.*“⁹⁴ Seznam obsahuje rejstřík a sbírku listin. „*Na základě vyhledávání v rejstříku lze získat základní informaci o tom, zda manželé mají v Seznamu listin eidovanu listinu týkající se jejich manželského majetkového režimu či nikoli, a pokud ano, jsou zde obsaženy stanovené údaje o manželech a o eidované listině.*“⁹⁵ K seznámení se s obsahem listin pak slouží právě sbírka listin. Do sbírky listin se v elektronické podobě zakládá stejnopis notářského zápisu o smlouvě o manželském majetkovém režimu, anebo stejnopis rozhodnutí soudu o manželském majetkovém režimu. Zápis do Seznamu a založení smlouvy do sbírky listin provede notář, který smlouvu sepsal, je-li to ve smlouvě ujednáno nebo na základě písemné žádosti obou manželů. Pokud tak nemůže učinit notář, zápis a založení provede NK ČR na základě písemné žádosti obou manželů. Zápis rozhodnutí soudu a jeho založení do sbírky listin provede NK ČR na základě soudem zasláného stejnopisu rozhodnutí.

5.3 Dohled

Podle § 45 NŘ rozlišujeme dohled státní, který je prováděn Ministerstvem spravedlnosti, a dohled komor, který může být vykonávaný NK ČR nebo regionálními komorami. Ministerstvo spravedlnosti dohlíží pouze nad výkonem „*činností na základě*

⁹³ BERNARD, Pavel. § 35i [Opisy, výpisy a potvrzení]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 197.

⁹⁴ § 35l odst. 1 NŘ.

⁹⁵ DYTRYCH, Jan. § 35j [Obsah seznamu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 201.

*pravomocí, které notáři zákonem svěřil stát*⁹⁶, tedy nad výkonem notářské činnosti podle § 2 NŘ. NK ČR dohlíží nejen na činnost regionálních komor, ale také téměř na veškerou činnost všech notářů, a to prostřednictvím komise dohledu prezidia NK ČR. Naproti tomu regionální notářská komora může provádět dohled pouze nad notářem, který je jejím členem.

Dohled může být realizován například na základě vyřizování podnětů a stížností na notáře. *„Stížnosti občanů představují významný zdroj informací o reflexi občanů na práci notářů a úrovni činnosti notáře vůbec. Úzce souvisí s dohledem Notářské komory ČR na činnost notáře a jsou tudíž zahrnovány do její činnosti. Poznatky ze stížností se musí stát impulsem k zaměření kontrolní činnosti.“*⁹⁷ Dohled je také prováděn prostřednictvím kontrol na základě plánu kontrol nebo mimořádných kontrol. Při těchto kontrolách se kontrolují zejména spisy, listiny, předměty úschov a evidenční pomůcky. Plány kontrol sestavuje prezidium NK ČR a prezidia jednotlivých regionálních komor tak, aby byl každý notář kontrolován minimálně jednou za tři roky. *„Cílem kontrol je odhalení případných nedostatků v činnosti notáře, ale také prevence, tedy upozornění na drobná pochybení a předcházení tomu, aby se zjištěné nedostatky v budoucnu opakovaly.“*⁹⁸

Pro drobné nedostatky v činnosti notáře nebo drobné poklesky v chování může od dohledového orgánu notář dostat výtku, která nevyžaduje žádné formální náležitosti a která může být udělena pouze ústně. Pokud by ale došlo k zjištění závažných či opětovných porušení povinností nebo narušení důstojnosti notářského povolání, bude se takový případ řešit v kárném řízení. Více ke kárnému řízení viz kapitola 6.4.1 *Kárné řízení*.

⁹⁶ RYŠÁNEK, Zdeněk. § 45 [Orgány dohledu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 239.

⁹⁷ WAWERKA, Karel. Koncepce dohledu Notářské komory ČR. Ad Notam. 2005, č. 3, s. 116.

⁹⁸ RYŠÁNEK, Zdeněk. § 46 [Způsob dohledu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 240.

6. ODPOVĚDNOST NOTÁŘE

6.1 Obecně k odpovědnosti a její druhy

Notář odpovídá za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem notářské činnosti podle § 57 NŘ žadateli, klientovi nebo účastníku. Notář nese odpovědnost také za svého pracovníka, neboť podle § 27 NŘ se činnost pracovníků na základě pověření notáře považuje za činnost notáře. Notář má však právo na regres vůči svému pracovníkovi dle pracovněprávních předpisů.⁹⁹

Od 1. ledna 2014 notář neodpovídá za škodu, ale za újmu.¹⁰⁰ Rozšířila se tak odpovědnost notáře, která dnes spočívá jak v odpovědnosti za skutečnou škodu a ušlý zisk (§ 2952 OZ), tak i v odpovědnosti za nemajetkovou újmu (jenž se odčिňuje poskytnutím přiměřeného zadostiučinění). Příklad ušlého zisku vzniklého v důsledku činnosti notáře řešil Nejvyššího soudu například v usnesení sp. zn. 25 Cdo 1294/2001: *„Charakter ušlého zisku má i majetková újma spočívající v tom, že závěti povolanému dědici se dědictví nedostalo pro vady závěti, které ji učinily neplatnou a které tak vedly k jiným dědickým poměrům. Takové osobě nepochybně ušel majetkový přínos v hodnotě dědictví, neboť tím, že dědictví nenabyla, nezvětšil se její majetkový stav, ačkoliv bylo možno důvodně očekávat, že smrtí zůstavitele k očekávanému majetkovému přírůstku dojde, pokud by závěť byla platná.“*¹⁰¹ V případě náhrady nemajetkové újmy bude zajímavé sledovat vývoj české judikatury, která zatím není, vzhledem k relativní čerstvosti novely, ustálená.¹⁰²

⁹⁹ Na základě § 250 odst 1 ZP je pracovník notáře povinen nahradit zaměstnavateli škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Dále nám § 257 odst. 2 ZP stanovuje maximální výši náhrady, když říká, že výše požadované náhrady škody způsobené z nedbalosti nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku před porušením povinností, kterým způsobil škodu.

¹⁰⁰ Novelizace NŘ zákonem č. 303/2013 Sb.

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. února 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001.

¹⁰² VOJTEK, Petr a František PÚRY. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. Soudní rozhledy. 2017, č. 11-12, s. 346 – 352

Předpokladem vzniku odpovědnosti je pochybení při výkonu činnosti notáře, vznik újmy a příčinná souvislost mezi výkonem činnosti a vznikem újmy.¹⁰³ Ke vzniku odpovědnosti se vyjádřil Nejvyšší soud a to takto: „*Samotná okolnost, že odpovědnost notáře za škodu je založena na objektivním principu, a že tedy k jejím předpokladům nepatří zavinění, tedy nezakládá odpovědnost notáře bez dalšího. Ke vzniku odpovědnosti je třeba současného splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi, přičemž existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, je povinen tvrdit a prokázat žalobce.*“¹⁰⁴ Odpovědnost notáře se vztahuje jak na výkon notářské činnosti, tak i na jinou činnost a za újmu notář odpovídá celým svým majetkem a v plném rozsahu.

Odpovědnost notáře je odpovědností objektivní (bez zřetele na zavinění) s možností liberace v případě, kdy notář vynaložil veškeré možné úsilí, které na něm bylo možno požadovat. „*Při posuzování splnění této podmínky zcela jistě budou brány v úvahu nejen obecně známé skutečnosti a znalosti, ale též schopnosti a znalosti předpokládané u notáře, vše ve vztahu ke konkrétnímu případu odpovědnosti.*“¹⁰⁵ Může se jednat například o situaci, kdy došlo k újmě v důsledku toho, že notář jednal s určitou osobou na základě falešné listiny a při běžné obezřetnosti a profesní zkušenosti podvrh neodhalil. Nejvyšší soud například řešil případ falešné plné moci a v právní větě se vyjádřil takto: „*Notář je při sepisu notářského zápisu povinen posoudit, zda jemu předložená plná moc představuje pravý průkaz zastoupení účastníka právního úkonu a zda nejde o falsifikát, a to z pohledu běžné obezřetnosti a profesní zkušenosti. Sepsal-li notář notářský zápis, v němž za účastníka jednal zmocněnec s falsifikátem plné moci zjistitelným pouze znaleckým zkoumáním, nejde o nesprávný úřední postup notáře.*“¹⁰⁶

Pokud se budeme bavit o újmě způsobené notářem, je třeba říci, že rozlišujeme dva druhy odpovědnosti – individuální odpovědnost notáře podle § 57 NŘ, kdy notář odpovídá za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem činnosti notáře, a odpovědnost

¹⁰³ VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam. 2011, č. 3, s. 3 – 9.

¹⁰⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009.

¹⁰⁵ JINDŘICH, Miloslav. § 57 [Odpovědnost za škodu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 214.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. října 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006.

státu podle zákona č. 82/1998 Sb., kdy stát odpovídá za újmu, která vznikla při výkonu státní správy notářem, jenž mu byla svěřena zákonem nebo na základě zákona. Této problematice se budu více věnovat na následujících řádcích.

6.2 Pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s notářskou činností

Vzhledem k tomu, že notář odpovídá za újmu v plném rozsahu a celým svým majetkem a jeho majetek nemusí postačit k náhradě újmy, má povinnost sjednat si pojištění. § 9 odst. 1 písm. d) NŘ tak stanoví, že jedním z předpokladů zahájení činnosti notáře je uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s jeho činností. Pojištění musí trvat po celou dobu výkonu činnosti notáře, a pokud zanikne a notář ho ani přes upozornění notářské komory ve stanovené lhůtě neobnoví, je to důvodem pro odvolání notáře ministrem spravedlnosti.¹⁰⁷

Nahrazení újmy v co největším možném rozsahu by mělo zabezpečit určení minimální výše pojistné částky. Tu v současné době stanovuje NK ČR v usnesení prezidia¹⁰⁸ a tato částka činí 5 000 000 Kč. NK ČR usnadňuje notářům splnění zákonné podmínky – uzavření pojistné smlouvy – tím, že každoročně sjednává rámcovou smlouvu s pojišťovnou Kooperativa pojišťovna a.s. prostřednictvím společnosti Renomia a.s. Rámcová smlouva umožňuje notáři uzavřít pojištění až do výše 300 000 000 Kč. Notář se k rámcové smlouvě nemusí připojit a může se pojistit individuálně na jakoukoliv pojistnou částku (ne však nižší než částka stanovená usnesením prezidia NK ČR). Nelze však nesouhlasit s tím, co říká Bernard: „*Při uzavírání pojištění je nutno vždy vzít v úvahu všechny různé možnosti vzniku újmy, jejich souběh a skutečný rozsah činnosti každého notáře. Po zohlednění těchto kritérií by měl každý notář zvážit minimální částku, na kterou musí své profesní pojištění sjednat, aby byla zajištěna náhrada újmy, kterou může způsobit.*“¹⁰⁹

¹⁰⁷ § 11 písm. g) NŘ.

¹⁰⁸ Usnesení prezidia NK ČR č. P 10-19/2015.

¹⁰⁹ BERNARD, Pavel. § 57 [Odpovědnost za újmu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 284.

6.3 Odpovědnost státu

Z § 57 odst. 3 NŘ pak vyplývá, že notář odpovídá za újmu jen tehdy, nestanoví-li zvláštní zákon jinak. Tímto *lex specialis* je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)¹¹⁰, podle kterého stát nese odpovědnost za újmu způsobenou notářem v případech, kdy notář vykonává státní správu, která mu byla svěřena zákonem nebo na základě zákona.¹¹¹

Stát odpovídá taktéž dle § 31a OdpŠk za nemajetkovou újmu (dále pro zjednodušení budu požívat pojem „škoda“, tím však nevylučuji možnost uplatnit náhradu i za nemajetkovou újmu). Ke škodě může dojít nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, jak napovídá samotný název zákona. Nezákonné rozhodnutí může notář učinit jako soudní komisař v řízení o pozůstalosti¹¹². Pojem nesprávný úřední postup není zákonem blíže definován, co však pod tímto pojmem chápat, ukazuje rozhodovací praxe našich soudů. Ústavní soud se ve svém nálezu vyjádřil takto: „z obsahu tohoto pojmu však vyplývá, že podle konkrétních okolností může jít o jakoukoliv jinou než rozhodovací činnost spojenou s výkonem pravomocí státního orgánu, dojde-li při ní nebo v jejím důsledku k porušení pravidel předepsaných právními normami pro počínání státního orgánu nebo k porušení pořádku určeného povahou a funkcí postupu.“¹¹³ Ani Nejvyšší soud nezůstal pozadu a k pojmu nesprávný úřední postup říká toto: „Úřední osoba provádějící vidimaci by při posuzování věrohodnosti předložené listiny, z níž je vidimovaná listina pořizena, měla postupovat s obezřetností a s využitím profesní zkušenosti, všimnout si okolností, které vzbuzují pochybnosti o pravosti a původu předložené listiny, posoudit, jsou-li v předložené listině, z níž je vidimovaná listina pořizena, změny, doplňky, vsuvky nebo škrty, které by

¹¹⁰ BERNARD, Pavel. § 57 [Odpovědnost za újmu]. In: BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád. 5. vydání. s. 284.

¹¹¹ § 3 odst. 1 písm. b) OdpŠk.

¹¹² § 123 odst. 1 ZŘS.

¹¹³ Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. října. 2008, sp. zn. II. ÚS 99/07 (165/2008 USn.) nebo nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. března 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09 (51/2012 USn.).

mohly zeslabit její věrohodnost. Jestliže úřední osoba při vidimaci takovýmto způsobem nepostupuje, dopustí se nesprávného úředního postupu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1 OdpŠk. O nesprávný úřední postup se však nemůže jednat, pokud úřední osoba uvedeným způsobem postupuje a provede vidimaci listiny, která není zjevně nevěrohodná.¹¹⁴ Nesprávným úředním postupem je podle § 13 odst. 1 OdpŠk mimo jiné i porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené nebo přiměřené lhůtě (např. dochází-li k neodůvodněným průtahům v činnosti soudního komisaře při řízení o pozůstalosti).

Podle § 4 OdpŠk se pak za výkon státní správy považuje sepisování veřejných listin o právních úkonech (resp. právních jednání dle nové terminologie)¹¹⁵. To se týká jak případů, kdy je forma notářského zápisu předepsaná zákonem, tak i případů, kdy se sami účastníci rozhodnou pro tuto formu, aniž by byla zákonem předepsaná. Tento fakt by měl vést mimo jiné k tomu, že lidé budou využívat notářské zápisy i v případech, kdy nejsou vyžadovány zákonem (např. smlouvy o převodu nemovitostí, smlouvy o úvěru, zástavní smlouvy, smlouvy o převodech obchodního podílu...) a to povede k větší jistotě právních vztahů a napomůže to předcházení soudních sporů.¹¹⁶

Dále se za výkon státní správy považují zápisy skutečností do veřejného rejstříku provedené notářem podle zákona upravujícího veřejné rejstříky právnických a fyzických osob. Jak říká Vojtek: „Charakter této činnosti coby výkonu veřejné moci je dán povahou zápisu, který je veřejnoprávní záležitostí, a rovněž i okolností, že činnost notáře je obdobná činnosti rejstříkového soudu.“¹¹⁷ V neposlední řadě se za výkon státní správy považují také úkony notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti¹¹⁸. Tato veškerá činnost se považuje za úřední postup¹¹⁹. Stát nese dle § 2 OdpŠk absolutní odpovědnost, již se nemůže zprostit.

¹¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2015, sp. zn. 30 Cdo 1966/2013.

¹¹⁵ § 2 a 62 a násl. NŘ.

¹¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. února 2017, sp. zn. 30 Cdo 2734/2016.

¹¹⁷ VOJTEK, Petr. § 4 [Činnost notáře a soudního exekutora]. In: VOJTEK, Petr a Vít BIČÁK. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. s. 49.

¹¹⁸ § 100 ZŘS.

¹¹⁹ § 4 odst. 2 OdpŠk.

Je zajímavé, že stát nenese odpovědnost za škodu způsobenou notářem při osvědčování právně významných skutečností a prohlášení (takové skutečnosti a prohlášení, které by mohly být podkladem pro uplatňování nebo prokazování práv nebo kterými by mohly být způsobeny právní následky).¹²⁰ Jedná se totiž také o notářskou činnost podle § 2 NŘ a probíhá zde rovněž osvědčení sepsáním veřejné listiny. Takovým osvědčením může být např. legalizace, ke které NS řekl: „*Stát neodpovídá za škodu způsobenou pochybením notáře či jeho pracovníka při ověření podpisu na listině.*“¹²¹, nebo notářský zápis o rozhodnutí orgánu právnické osoby: „*Za škodu způsobenou vadami notářského zápisu o rozhodnutí orgánu právnické osoby stát neodpovídá.*“¹²²

Pokud poškozený uplatní nárok na náhradu škody a stát nárok uzná a škodu nahradí, má podle § 16 odst. 1 OdpŠk a za podmínek § 18 OdpŠk plné regresní právo vůči notáři. Odpovědnost notáře není limitovaná na základě ustanovení zákoníku práce¹²³, neboť je v postavení „úřední osoby“¹²⁴ a v jeho případě výkon veřejné moci nenáleží k povinnostem vyplývajícím z pracovního poměru nebo z poměru mu na roveň postaveného anebo z poměru služebního¹²⁵. Musí tedy státu uhradit celou částku, kterou stát vynaložil k odčinění notářem zaviněného porušení povinnosti. Podle § 17 odst. 3) OdpŠk může notář požadovat regresní úhradu vůči svým pracovníkům, kteří se na nesprávném úředním postupu nebo vydání nezákonného rozhodnutí podíleli, ale pouze v rozsahu limitovaném dle ustanovení § 257 odst. 2 ZP.¹²⁶

¹²⁰ § 72 odst. 1 NŘ.

¹²¹ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. června 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007.

¹²² Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. prosince. 2009, sp. zn. 25 Cdo 176/2008.

¹²³ § 257 odst. 2 ZP.

¹²⁴ § 3 odst. 1 písm. b) a § 4 odst. 1 OdpŠk.

¹²⁵ § 17 odst. 4 OdpŠk.

¹²⁶ VOJTEK, Petr. § 4 [Činnost notáře a soudního exekutora]. In: VOJTEK, Petr a Vít BIČÁK. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. s. 49.

6.4 Kárná odpovědnost

V okamžiku, kdy notář, notářský kandidát nebo koncipient závažně nebo opětovně poruší své povinnosti, které stanovuje NŘ, zvláštní právní předpis¹²⁷, předpis NK ČR nebo usnesení orgánu notářské samosprávy, nastupuje jejich odpovědnost za kárné provinění. Stejně tak je kárným proviněním notáře, notářského kandidáta i koncipienta závažné nebo opětovné narušení důstojnosti notářského povolání způsobené jejich chováním.¹²⁸

Problematickým se jeví určení kárné odpovědnosti v případě porušení povinnosti stanovené usnesením orgánu notářské samosprávy. Může se jednat pouze o usnesení kolegia a prezidia příslušné komory nebo sněmu a prezidia NK ČR obecného charakteru či adresované konkrétnímu notáři. Vždy se pak musí dbát na to, aby usnesení bylo vydané v souladu s právními předpisy a v mezích působnosti orgánu notářské samosprávy. Dále je velice citlivým tématem posouzení kárného provinění spočívající v narušení důstojnosti notářského povolání. Vždy bude záviset na konkrétních okolnostech případu a vnímání hranic etiky jednotlivých členů kárného senátu.

6.4.1 Kárné řízení

Kárné řízení je upraveno v § 48 – 50a NŘ a dále kárným řádem.

O kárném provinění rozhoduje kárný senát, který se skládá z předsedy senátu a dvou přísedících z řad členů kárné komise. Předseda kárné komise NK ČR vybírá členy kárného senátu losem a následně je do funkce písemně jmenuje. Vzhledem k tomu, že má kárná komise NK ČR pouze 5 členů, může docházet k jejich přetížení. Také může nastat celkem vtipná situace, kdy předseda kárné komise vylosuje sám sebe a sám sebe pak musí i jmenovat.

Kárné řízení je zahájeno podáním kárné žaloby ministrem vnitra, prezidentem NK ČR, prezidentem notářské komory, předsedou krajského soudu nebo předsedou

¹²⁷ Pouze takový právní předpis, který souvisí s činností notáře (např. OSŘ).

¹²⁸ § 48 odst. 2 NŘ.

okresního soudu.¹²⁹ Kárnou žalobu je nutné podat k NK ČR nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy se navrhovatel o kárném provinění dověděl a nejpozději do tří let od okamžiku, kdy ke kárnému provinění došlo.

Kárně obviněný má právo zvolit si svého obhájce z řad notářů nebo advokátů. Kárný senát může ustanovit kárně obviněnému opatrovníka taktéž z řad notářů nebo advokátů v případě, že kárně obviněný není zastoupen a vyžaduje to ochrana jeho zájmů.¹³⁰

Za kárné provinění lze uložit kárné opatření, které v případě notáře spočívá v písemném napomenutí, pokutě až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy¹³¹ nebo v jeho odvolání. Notářského kandidáta lze písemně napomenout, uložit mu pokutu až do výše dvacetinásobku minimální měsíční mzdy nebo odvolat ze zastupování, zastupuje-li notáře. Koncipientovi je možné uložit kárné opatření v podobě písemného napomenutí nebo v podobě pokuty až do výše pětinasobku minimální měsíční mzdy.¹³² Za kárné provinění lze uložit vždy jen jedno kárné opatření. Pokud je notář odvolán, nemůže být po dobu pěti let od právní moci rozhodnutí o kárném provinění znovu jmenován.¹³³

Proti rozhodnutí kárného senátu lze podat do 15 dnů od jeho doručení odůvodněné odvolání. O odvolání následně rozhoduje pětičlenný odvolací kárný senát ustanovený dle § 50 odst. 4 NŘ. Rozhodnutí odvolacího kárného senátu lze dále napadnout ve správním soudnictví žalobou dle § 65 SŘS.

Kárný postih se zahlašuje uplynutím pěti let od právní moci rozhodnutí o uložení kárného opatření. Pokud v té době výkon kárného opatření ještě neskončil, zahlašuje se postih až vykonáním takového kárného opatření. Na notáře, notářského

¹²⁹ Dle § 49 odst. 4 NŘ může prezident notářské komory, předseda krajského soudu a předseda okresního soudu podat kárnou žalobu pouze proti notáři, notářskému kandidátovi nebo koncipientovi, který sídlí v příslušném obvodu notářské komory nebo soudu.

¹³⁰ § 49 odst. 7, 8 NŘ.

¹³¹ K 2. červnu 2018 je dle § 2 nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, základní sazba minimální mzdy 12 200 Kč za měsíc.

¹³² § 48 odst. 3, 4, a 5 NŘ.

¹³³ § 48 odst. 6 NŘ.

kandidáta nebo koncipienta se po zahlazení hledí, jako by nebyl pro kárné provinění stíhán.¹³⁴

NK ČR bohužel nijak nezveřejňuje kárná rozhodnutí. Malou ochutnávkou rozhodovací praxe v kárných věcech je pouze výjimečná zmínka v časopisu *Ad Notam*¹³⁵ nebo případ, kdy bylo rozhodnutí o kárném provinění napadeno ve správním soudnictví a dostalo se až před Nejvyšší správní soud¹³⁶ nebo bylo rozhodnutí příslušného správního soudu Nejvyšším správním soudem zveřejněno¹³⁷.

¹³⁴ §50a NŘ.

¹³⁵ Např. MRZENA, Erik. Z rozhodování kárné komise. *Ad Notam*. 2010, č. 2, s. 49.

¹³⁶ Např. rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 31. října 2011, sp. zn. 4 Ads 36/2011 – 93.

¹³⁷ Např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. 5 A 302/2011.

7. NOTÁŘ A GDPR

Dne 25. 5. 2018 nabylo účinnosti nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. 4. 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (GDPR), které spolu se zákonem o zpracování osobních údajů (návrh tohoto zákona je k 31. květnu 2018 stále ještě legislativním procesem a to pod sněmovním tiskem 138) nahrazuje dosavadní právní úpravu – zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

Notář by měl pro naplnění povinností předepsaných GDPR přijmout vhodná technická a organizační opatření, aby byly osobní údaje zpracovávány v souladu se zásadami zákonnosti (na základě stanoveného právního důvodu a v souladu s GDPR), korektnosti a transparentnosti, účelového omezení (zpracování pouze za vymezeným účelem), minimalizace osobních údajů (zpracování přiměřených a relevantních osobních údajů a pouze v nezbytně nutném rozsahu), přesnosti (zpracování pouze aktuálních a přesných osobních údajů), omezení uložení (zpracování osobních údajů pouze po nezbytně nutnou dobu) a integrity a důvěrnosti (náležité zabezpečení osobních údajů).¹³⁸

Co se týká dat vedených v elektronické podobě, notáři musí zajistit proškolení svých pracovníků v problematice ochrany osobních údajů a musí také zajistit respektování bezpečnostní politiky NK ČR. Co se týká osobních údajů zpracovávaných v listinné podobě, notáři musí mít dokumenty uloženy v uzamykatelných místnostech a tyto dokumenty nesmí být volně přístupné.

Rozsah ochrany podle GDPR se zásadně neliší od ochrany podle zákona o ochraně osobních údajů. Nově však například přibyla povinnost ohlašovat dozorovému úřadu případy porušení zabezpečení osobních údajů, které by mohly představovat riziko pro práva a svobody subjektu údajů, a povinnost oznámit porušení zabezpečení osobních údajů subjektům údajů, pokud by takové porušení mohlo představovat vysoké riziko pro práva a svobody subjektů údajů. Další novou povinností podle GDPR je

¹³⁸ K zásadám zpracování osobních údajů více viz Základní příručka k GDPR na stránkách ÚOOÚ dostupná na adrese: <https://www.uoou.cz/zakladni-prirucka-k-gdpr/ds-4744/p1=4744>.

povinnost mít pověřence pro ochranu osobních údajů. Pověřence pro ochranu osobních údajů musí jmenovat správci a zpracovatelé osobních údajů uvedení v čl. 37 GDPR. Na toto ustanovení navazuje úprava v § 14 navrhovaného zákona o zpracování osobních údajů, ve kterém se říká, že povinnost jmenovat pověřence pro ochranu osobních údajů podle čl. 37 odst. 1 písm. a) GDPR mají kromě orgánů veřejné moci také orgány zřízené zákonem, které plní zákonem stanovené úkoly ve veřejném zájmu. Podle důvodové zprávy k tomuto zákonu je typickým příkladem „v tomto ohledu situace notářů a exekutorů, neboť jak postup notářů tak i exekutorů je striktně vymezen zákonem. Subjekt údajů tak nemá reálnou možnost ovlivnit, zda a jak budou jeho osobní údaje zpracovávány. Přidaná hodnota zakotvení povinnosti mít pověřence pro ochranu osobních údajů pro notáře a exekutory tak spočívá v tom, že se tak poskytuje dodatečná ochrana subjektu údajů za situace, kdy vzhledem k příslušné procesní úpravě je zpracování osobních údajů subjektu údajů nevyhnutelné.“¹³⁹

Na základě usnesení prezidia NK ČR¹⁴⁰ byl jmenován pověřencem pro ochranu osobních údajů NK ČR Ing. Jaroslav Šustr, MBA, a v souladu s čl. 37 odst. 3 GDPR a s přihlédnutím k organizační struktuře notářské samosprávy je tento pověřenec jmenován také pro ty regionální notářské komory a ty notáře, kteří projeví zájem jeho služby využít. Mohou tak učinit přijetím návrhu NK ČR na uzavření smlouvy o poskytnutí služeb pověřence pro ochranu osobních údajů. Notářské komory i notáři si ale mohou zvolit za pověřence někoho jiného. Toto se však může ještě změnit na základě konečného znění zákona o zpracování osobních údajů a zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů (sněmovní tisk 139).

Úkolem pověřence pro ochranu osobních údajů je především poskytování informací a poradenství v oblasti ochrany osobních údajů. Dále má na starosti monitoring souladu zpracování osobních údajů s GDPR a dalšími předpisy a pomoc s posouzením vlivu zpracování na ochranu osobních údajů a s vypracováním záznamů o činnostech zpracování. Pověřenec je také kontaktním místem pro subjekty údajů a spolupracuje s dozorovým úřadem, kterým je Úřad pro ochranu osobních údajů.

¹³⁹ Důvodová zpráva k § 14 navrhovaného zákona o zpracování osobních údajů.

¹⁴⁰ Usnesení prezidia NK ČR z 19. dubna 2018 č. P 4-8/2018.

Na závěr této kapitoly bych ráda poznamenala, že nezbývá než doufat v brzké uklidnění hysterie, která panuje kolem nové úpravy ochrany osobních údajů. Domnívám se, že za velké diskuze kolem GDPR mohou hlavně drakonické pokuty¹⁴¹, které nově správci hrozí za porušení povinností v oblasti ochrany osobních údajů, a také fakt, že stále nebyl přijat zákon o zpracování osobních údajů, který má upřesňovat práva a povinnosti správců, zpracovatelů a samotných subjektů údajů. Teprve praxe ale ukáže oprávněnost obav a pochybností ohledně úpravy ochrany osobních údajů.

¹⁴¹ Pokuta může dosáhnout výše až 10 000 000 EUR (nebo, jde-li o podnik, až 2% celkového ročního celosvětového obratu) nebo 20 000 000 EUR (nebo, jde-li o podnik, až 4% celkového ročního celosvětového obratu) v závislosti intenzitě zásahu do práva na ochranu osobních údajů (čl. 83 GDPR).

8. BUDOUCNOST ČESKÉHO NOTÁŘSTVÍ

Pokud bych se měla zamyslet nad tím, jak docílit posílení postavení českých notářů a v čem by se dal výkon notářství v budoucnosti zlepšit, napadlo by mě hned několik věcí.

Po vzoru Slovenska bych například uvítala zavedení centrálního registru listin¹⁴², ve kterém by se evidovaly veškeré notářské zápisy. Notář by tak po sepsání notářského zápisu nahrál do tohoto registru jeho stejnopis a registr by automaticky danému notářskému zápisu přidělil spisovou značku, která by byla vyznačena i na jeho originálu a všech stejnopisech. Díky tomu by pak mohl účastník nebo osoba, která by prokázala právní zájem, kdykoliv a u jakéhokoliv notáře získat z centrálního registru listin stejnopis takového notářského zápisu.

Inspiraci pro české notářství bych hledala i ve Francii, kde od roku 2017 zavedli možnost rozvodu u notáře¹⁴³. Každý z manželů musí být zastoupen svým advokátem a musí se společně dohodnout na rozdělení majetku i na péči o dítě. Poté stačí takový rozvod pouze zaregistrovat u notáře. Ve srovnání s rozvodem řešeným soudem se jedná o jednodušší, rychlejší, ale také o něco dražší způsob, jak rozvést manželství. I v tomto vidím do budoucna možnou cestu pro české notáře.

V souvislosti s přímými zápisy do veřejných rejstříků notářem, díky kterým se podařilo odbřemenit přetížené rejstříkové soudy a proces celého zápisu urychlit, se přímo nabízí zavedení možnosti přímého zápisu notářem do veřejných seznamů. Nevidím důvod, proč by notář po uzavření smlouvy o převodu nemovité věci ve formě notářského zápisu nemohl provést přímý zápis převodu do katastru nemovitostí. Notáři od 1. ledna 2014, tedy od data, od kterého mohou provádět přímé zápisy do veřejných rejstříků, prokázali, že svěřit jim tuto pravomoc bylo správným krokem a že jsou připraveni své služby rozšířit i o přímé zápisy do veřejných seznamů. Navíc zavedení takové pravomoci by napomohlo také k větší komplexnosti notářských služeb.

Mnou zde uvedený výčet návrhů není jistě konečný. Samozřejmě by se dalo najít spoustu dalších způsobů, jak rozšířit pravomoci notářů a posílit jejich postavení. Pro

¹⁴² § 73k zákona č. 323/1992 Zb., zákon Slovenskej národnej rady o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok).

¹⁴³ Článek 229-1 – 229-4 Code civil.

inspiraci se jen stačí podívat do zemí se systémem notářství latinského typu. Záleží samozřejmě na samotných notářích, jak budou schopní své návrhy na změny prosadit. A pak nám nezbývá nic jiného, než si počkat, s čím zákonodárci v budoucnosti přijdou.

Závěr

V úvodu této práce jsem si dala za cíl podat ucelený přehled o tom, kdo je to notář a jaké je jeho postavení a úloha v českém právním řádu. Myslím, že tento cíl se podařilo naplnit a že každý čtenář ocení obsahovou stránku i přehlednost předkládané práce.

Při práci jsem vycházela zejména ze znění konkrétních zákonů a z rozsáhlé odborné literatury vztahující se k dané otázce. Za zásadní východisko pro svou práci považuji komentář k NŘ a články z časopisu Ad Notam. Judikaturu jsem pak uváděla spíše jen pro zajímavost a pro dokreslení představy o konkrétní problematice.

Na závěr je nutno říci, že i když se to možná nezdá, tak české notářství v dnešní době čelí řadě problémů. Jedním z nich je zajištění obsazenosti notářských úřadů v ekonomicky slabších regionech. Dochází totiž ke stavu, kdy v některých regionech je sice velký počet pozůstalostních řízení, ale, při současných odměnách soudního komisaře a platební morálce dědiců, pouze s malou výtěžností, což notáře značně časově zatěžuje a zároveň za svou práci nedostane odpovídající odměnu. To v podstatě zablokuje takovému notáři možnost vydělat si jinou notářskou činností prostředky na slušné živobytí a omezuje ho to také v možnostech výkonu činnosti v rámci úředních dnů v ekonomicky zajímavějších regionech. Notářské úřady v těchto ekonomicky slabších regionech pak zůstávají dlouhodobě neobsazené a není tak zde zajištěna dostupnost notářských služeb. V roce 2016 vznikl Nadační fond notářů České republiky a po vzoru Německa a Rakouska se uvažuje o možnosti dotovat za předem jasné stanovených podmínek mzdu koncipienta či notářského kandidáta, který by pomáhal zajistit notáři v nepopulárních regionech vyřizování pozůstalostních řízení s tím, že by měl tento notář větší prostor pro věnování se klasické listinné činnosti. Nezbývá než doufat, že se tento stav podaří v nejbližší době zlepšit.

Úplným závěrem popřejme českému notářství jen to nejlepší. Ať vzkvétá a jeho význam roste, ať se mu daří v naplňování svého poslání, které spočívá zejména v předcházení sporům a v upevňování právní jistoty, a ať mu jeho příslušníci nedělají ostudu, ale budují jeho dobrou pověst. Svou práci bych ráda uzavřela tím, co řekl Jindřich: *„Co tedy notářství dnes nabízí? Notářství nabízí především méně státu.*

*Notářství nabízí již nejen tradiční jistotu a garance, ale současně i rychlost a komplexnost. Notářství nabízí právní službu pro každého.*¹⁴⁴

¹⁴⁴ FOUKAL, Martin a Miloslav JINDŘICH. Úloha notářství v moderní společnosti. Ad Notam. 2008, č. 6, s. 213-217.

Seznam zkratek

AZ – Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Advokátní tarif – Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

EU – Evropská unie

Exekuční řád – Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

GDPR – Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Insolvenční zákon – Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon o insolvenčních správcích – Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

JŘSoud – Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

KancŘN – Kancelářský řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 24. 2. 2014

Kárný řád – Kárný řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 1. 7. 2009

Konkurzní řád – Konkurzní řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

NK ČR – Notářská komora České republiky

NotT – Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory ČR (notářský tarif)

NŘ nebo také **NotŘ** – Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

NS – Nejvyšší soud České republiky

OdpŠk – Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Organizační řád – Organizační řád přijatý sněmem NK ČR, v platném znění od 30. 1. 2008

OSŘ – Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

OZ – Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Rejstříkový zákon – Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěrenských fondů

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SŘS – Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Volební řád – Volební řád orgánů notářské samosprávy přijatý Ministerstvem spravedlnosti ze dne 28. prosince 1992 č. 1/1992 NK

Zkušební řád – Zkušební řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

ZOK – Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

ZP – Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

ZŘS – Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Seznam použitých zdrojů

Monografie

BALÍK, Stanislav. Dějiny notářství v českých zemích. Praha: Notářská komora České republiky, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0.

BÍLEK, Petr, Miloslav JINDŘICH a kol. Notářský řád: komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0.

BÍLEK, Petr, Roman FIALA a kol. Notářský řád a řízení o dědictví: komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-181-9.

BRTKO, Róbert, Tomáš GÁBRIŠ a kol. Notárstvo a iné právnické profesie v historickom vývoji. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-204-2.

FIALA, Roman, Ljubomír DRÁPAL a kol. Občanský zákoník. IV, Dědické právo (§1475-1720) : Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-570-1.

MATES, Pavel a Jakub SEVERA. Odpovědnost státu za výkon veřejné moci. Praha: Leges, 2014. ISBN 978-80-7502-021-5.

MIKEŠ, Jiří a Ladislav MUZIKÁŘ. Dědické právo v teorii a praxi. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-79-0.

Notáři v České republice. Praha: Notářská komora České republiky, 2009.

NUHLÍČEK, Josef, Ivan HLAVÁČEK a Markéta MARKOVÁ. Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských až do husitské revoluce. Praha: Notářská komora České republiky, 2011. ISBN 978-80-87271-41-4.

PROTETTI, Ettore. a Carmine. DI ZENZO. La legge notarile: commento con dottrina e giurisprudenza delle leggi notarili. 5. ed. Milano: Giuffrè, 2009. ISBN 9788814148965.

SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. Právní služba: advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři. 3. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2006. ISBN 80-86861-90-2.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Notářství. 1. vydání. Zlín: Živa, 1994. ISBN 80-901-7451-5.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace justice a právní služby. 1. vydání. Ostrava: Key Publishing, 2008. ISBN 978-808-7071-687.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace soudnictví a právní služby. Brno: Alfa Publishing, 2006. ISBN 80-86851-39-7.

SCHELLEOVÁ, Ilona. Organizace soudnictví, notářství a advokacie: vysokoškolská právnická učebnice. Praha: Linde, 1997. ISBN 80-7201-051-4.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Karel SCHELLE. Právní úprava notářství: (historie a současnost). Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1157-2.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Jaruška STAVINHOVÁ. Organizace soudnictví, notářství a advokacie. Díl I. Brno: Doplněk, 1993. ISBN 80-85765-15-2.

SCHELLEOVÁ, Ilona a Jaruška STAVINHOVÁ. Organizace soudnictví, notářství a advokacie. Díl II, Dokumenty. Brno: Doplněk, 1993, ISBN 80-85765-16

SPÁČIL, Jiří. Občanský zákoník III: věcná práva (§ 976-1474) : komentář. Praha: C. H. Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-499-5.

SVOBODA, Jiří a Ondřej KLIČKA. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014. ISBN 978-807-4002-663.

SVOBODA, Karel, Šárka TLÁŠKOVÁ a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-297-7.

ŠUSTOVÁ, Jana. Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-469-8.

VOJTEK, Petr a Vít BIČÁK. Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017. ISBN 978-80-7400-670-8.

WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. Civilní právo procesní. Část první, Řízení nalézací : soudy, notářství, advokacie, exekutorské úřady, sporné řízení soudní, nesporná (zvláštní) řízení, rozhodčí řízení, mediace. Praha: Leges, 2015. ISBN 978-80-7502-076-5.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. Zvláštní soudní řízení. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 978-807-4786-839.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. Organizace justičního systému. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-044-4.

Články

FOREJTOVÁ, Monika a Markéta ŠLEJHAROVÁ. Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem. Bulletin advokacie. 2016, č. 3, s. 17-20.

BARONE, Roberto. Nemovitostní transakce a úloha notáře. Ad Notam. 2009, č. 1, s. 10-11.

BARTOŠ, Jiří. Nová procesní úprava dědického práva. Ad Notam. 2013, č. 6, s. 16-21.

BERNARD, Pavel. Zápis notářem do veřejných rejstříků. Ad Notam. 2015, č. 3, s. 3-5.

BLECHOVÁ, Lenka. Veřejní notáři v českých městech, zvláště v městech pražských až do husitské revoluce. Ad Notam. 2012, č. 5, s. 26-27.

BORSKÝ, Daniel. Odborné vzdělávání v notářství. Ad Notam. 2013, č. 6, s. 40-45.

BRACH, Pavel. Činnosti notáře při zakládání bytových družstev. Ad Notam. 2002, č. 2, s. 38.

BRÁZDA, Richard. Elektronický podpis a notář. Ad Notam. 2002, č. 1, s. 18.

BREJLOVÁ, Kateřina. Quo vadis české notářství?. Ad Notam. 2009, č. 5, s. 176-179.

BUREŠ, Jan. Notář a elektronické úkony. Ad Notam. 2013, č. 5, s. 26-29.

- BUREŠ, Jan. Notář a založení s.r.o.. Ad Notam. 2012, č. 4, s. 22-25.
- BUREŠ, Jan. Notář a závět'. Ad Notam. 2012, č. 5, s. 19-21.
- BUREŠ, Jan. Notářský zápis se svolením k přímé vykonatelnosti. Ad Notam. 2013, č. 2, s. 29-32.
- BUREŠ, Jan. Odmítnutí úkonu, odpovědnost notáře. Ad Notam. 2013, č. 4, s. 18-21.
- BUREŠ, Jan. Vidimace a legalizace. Ad Notam. 2012, č. 1, s. 17-21.
- BUREŠ, Jan. Vydávání ověřených výstupů z informačního systému veřejné správy. Ad Notam. 2012, č. 2, s. 13-17.
- ČULÍK, Jaroslav. O notářství. Ad Notam. 1997, č. 5, s. 110.
- DĚDIČ, Jan. Úloha notářství a jeho přínos v právu obchodních korporací. Ad Notam. 2011, č. 6, s. 14-22.
- Doba státního notářství. Ad Notam. roč. 2003, jubilejní číslo, s. 13-16.
- FOREJTOVÁ, Monika a Markéta ŠLEJHAROVÁ. Nová právní úprava v dědických věcech s mezinárodním prvkem. Bulletin advokacie. 2016, č. 3, s. 17-20.
- FOUKAL, Martin a Miloslav JINDŘICH. Úloha notářství v moderní společnosti. Ad Notam. 2008, č. 6, s. 213-217.
- FOUKAL, Martin a Miloslav JINDŘICH. Zásady notářství ve světle minulosti, současnosti a budoucnosti. Právní rozhledy. 2006, č. 2, s. 79-84.
- HAMPEL, Petr. Notář a jeho postavení v řízení ve věcech obchodního rejstříku. Bulletin advokacie. 2015, č. 5, s. 32-35.
- HAMPEL, Petr. Notář a jeho postavení v řízení ve věcech veřejného rejstříku. Ad Notam. 2014, č. 6, s. 3-7.
- HAVEL, Bohumil. Postavení notáře v rekonfigurovaném obchodním právu. Ad Notam. 2011, č. 6, s. 23-25.

HRABÁK, Miroslav. Pojištění odpovědnosti za škodu z výkonu činnosti notáře. Ad Notam. 2006, č. 2, s. 51-53.

HRDLIČKOVÁ, Hana. Osvědčení vydávaná notářem v souvislosti s přeshraniční fúzí. Ad Notam. 2011, č. 3, s. 18-21.

HŮRKA, Petr. Práva a povinnosti zaměstnavatele – notáře v pracovním poměru. Ad Notam. 2002, č. 1, s. 8.

JANOVEC, Michal. Kdy za škodu způsobenou notářem odpovídá sám notář a kdy stát?. Právní fórum. 2011, č. 1, s. 1-5.

JINDŘICH, Miloslav. Notářský zápis o hmotněprávním úkonu jako exekuční titul – úvaha de lege ferenda. Ad Notam. 2007, č. 5, s. 133-136.

JINDŘICH, Miloslav. Veřejné listiny – stěžejní úloha notářství. Ad Notam. 2010, č. 1, s. 3-9.

KAVĚNA, Martin. Postavení notáře při provádění přímých zápisů do obchodního rejstříku podle připravovaného rejstříkového zákona. Bulletin advokacie. 2012, č. 6, s. 33-36.

KITTEL, David a Marie KUŽELKOVÁ. Notářská úschova kupní ceny nemovitostí. Ad Notam. 2015, č. 1, s. 21-23.

KITTEL, David. Notář a mezigenerační transfer majetku. Ad Notam. 2015, č. 4, s. 16-18.

KITTEL, David. Zápis do veřejného rejstříku notářem. Ad Notam. 2015, č. 3, s. 6.

KLEIN, Šimon. Perspektivy vývoje notářství v 21. století. Ad Notam. 2016, č. 3, s. 3-5.

KLEIN, Šimon. Veřejné listiny a jejich důkazní síla. Ad Notam. 2014, č. 4, s. 3-6.

KLEIN, Šimon. Zápis do veřejného rejstříku notářem. Ad Notam. 2015, č. 6, s. 15-16.

KONDROVÁ, Martina. Osvědčení vydávaná notářem při přeshraničních přeměnách. Ad Notam. 2013, č. 2, s. 14-19.

KOPAL, Martin. Průkaz notáře de lege ferenda. Ad Notam. 2013, č. 4, s. 36-37.

- KOUBA, Václav. K pojištění odpovědnosti notáře. Ad Notam. 2007, č. 1, s. 22-23.
- KOUBA, Václav. Smysly notáře a osvědčování. Ad Notam. 1996, č. 4, s. 82.
- KOŽIAK, Jaromír. Okamžik vzniku práva na náhradu škody v případech odpovědnosti notáře za vadu jím vyhotoveného dokumentu. Ad Notam. 2006, č. 6, s. 185-188.
- KRČMA, Martin. Český notář a poučovací povinnost. Ad Notam. 2012, č. 2, s. 8-9.
- KRČMOVÁ, Michaela. Jak zlepšit obraz českého notářství. Ad Notam. 2004, č. 6, s. 164-165.
- KURKOVÁ, Jana. Pracovníci notáře. Ad Notam. 2006, č. 4, s. 122-124.
- MACHAČ, Martin. Počátky notářství v Českých zemích. Ad Notam. 2009, č. 2, s. 73-74.
- MARCEL, Josef a Luboš HOLÍK. Vývoj elektronizace notářství. Ad Notam. 2009, č. 4, s. 131-136.
- MONTERO, Hugo Perez. Hugo Pérez Montero k 10. výročí obnovy notářství v České republice. Ad Notam. 2003, jubilejní číslo, s. 35-37.
- MRZENA, Erik. Z rozhodování kárné komise. Ad Notam. 2010, č. 2, s. 49.
- NEUBAUER, Radim. „Notář není nějaká drahá sekretářka, ale spíše jakýsi ombudsman.“. Ad Notam. 2015, č. 2, s. 28-31.
- Notářství v českých zemích do roku 1949. Ad Notam. roč. 2003, jubilejní číslo, s. 2-13.
- Obnovené notářství (1993 - 2002). Ad Notam. roč. 2003, jubilejní číslo, s. 19-29.
- ONDRUŠ, Radek. Odpovědnost notáře za škodu způsobenou nesprávným výkonem notářské činnosti. Správní právo. 2000, č. 2, s. 17.
- ONDRUŠEK, Petr. Ještě k insolvenčnímu zákonu a činnosti notáře. Ad Notam. 2009, č. 4, s. 143-145.
- OULÍK, Tomáš. O notářích, sazbách a komputizaci. Ad Notam. 2003, č. 5, s. 107-108.

PETERKA, Miroslav. Notářský zápis s doložkou vykonatelnosti a hypoteční úvěr. Ad Notam. 2005, č. 3, s. 90-92.

PETERKOVÁ, Miluše. Kdo je účastníkem u notáře. Ad Notam. 2003, č. 1, s. 9.

REDAKCE. O notářích seniorech a juniorech. Ad Notam. 2011, č. 2, s. 56.

RŮŽIČKA, Květoslav. Český notář jako rozhodce?. Ad Notam. 2016, č. 3, s. 10-13.

SÁBLÍKOVÁ, Věra. Povinnost mlčenlivosti notáře. Ad Notam. 1997, č. 5, s. 107.

SEEMANOVÁ, Jana a Martina POKORNÁ. Sepisování veřejných listin jako hlavní činnost notáře (podle nového občanského zákoníku). Ad Notam. 2013, č. 4, s. 3-7.

SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. Kapitola z dějin notářství. Ad Notam. 2003, č. 5, s. 111-114.

SVOBODA, Jíří. Novela notářského řádu a posílení pravomoci notářů jako soudních komisařů. Právní rozhledy. 2008, č. 24, s. 2.

SVOBODOVÁ, Marcela a Miroslava HŮLOVÁ. Právní povinnosti notáře v souvislosti s provozem kanceláře. Ad Notam. 2003, č. 1, s. 1.

ŠEŠINA, Martin. Jak by měl vypadat ideální notář. Ad Notam. 2013, č. 1, s. 4.

TLÁŠKOVÁ, Šárka. Proč mají notáři a notářské zápisy v dnešní době stále smysl. Ad Notam. 2009, č. 1, s. 1-7.

VOJTEK, Petr a František PŮRY. Aktuální otázky náhrady nemajetkové újmy. Soudní rozhledy. 2017, č. 11-12, s. 346-352.

VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam. 2011, č. 3, s. 3-9.

VRABEC, Josef. Odpovědnost za škodu způsobenou notářem. Rekodifikace a praxe. 2016, č. 3, s. 20.

WAWERKA, Karel. Bytová družstva, společenství vlastníků a notáři. Ad Notam. 2007, č. 5, s. 140-142.

WAWERKA, Karel. Co potřebuje české notářství?. Ad Notam. 2004, č. 4, s. 106-107.

WAWERKA, Karel. Je princip numerus clausus u notářů opravdu výstřelkem?. Ad Notam. 1995, č. 2, s. 33.

WAWERKA, Karel. Koncepce dohledu Notářské komory ČR. Ad Notam. 2005, č. 3, s. 116.

WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. Ad Notam. 2003, č. 4, s. 90-91.

WAWERKA, Karel. Veřejný notář a soukromý notář. Ad Notam. 2012, č. 2, s. 50-51.

WOSCHNAK, Klaus a Stephan MATYK. Notář v Evropské unii. Ad Notam. 2004, č. 1, s. 12-22.

Televizní pořad

Dědictví. In: Černé ovce [televizní pořad]. ČT1 12. 4. 2018 17:40. Dostupné online: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097429889-cerne-ovce/218452801080412/obsah/613139-dedictvi>.

Internetové zdroje

SVOBODNÝ, Petr. První notáře v Evropě blahopřál k promoci Masaryk. iForum [online]. 2013-02-13 [cit. 2018-06-02]. Dostupné online. <https://iforum.cuni.cz/IFORUM-14096.html>.

Úřad pro ochranu osobních údajů. Základní příručka k GDPR [online]. [cit. 2018-06-04]. Dostupné online. <https://www.uoou.cz/zakladni-prirucka-k-gdpr/ds-4744/p1=4744>.

ČTK. Společenská revoluce ve Francii. Manželé se nově mohou rozvést u notáře [online]. 2017-01-03 [cit. 2018-06-12]. Dostupné online.

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/spolecenska-revoluce-ve-francii-manzele-se-nove-mohou-rozvest-u-notare_201701030723_akottova2.

Právní předpisy

Úmluva o Apostile, Haag, 5. října 1961, sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 45/1999 Sb.

Smlouva o fungování Evropské unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (nařízení o dědictví)

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Vyhláška č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii

Zákon č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

Zákon č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů

Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu, ve znění pozdějších právních předpisů (zákon o ověřování)

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů

Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory ČR (notářský tarif)

Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměňování advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif)

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Nařízení vlády č. 567/2006 Sb., o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí

Kancelářský řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 24. 2. 2014

Zkušební řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

Kárný řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 1. 7. 2009

Konkurzní řád přijatý sněmem NK ČR, k němuž udělilo souhlas Ministerstvo spravedlnosti, v platném znění od 15. 2. 2006

Volební řád orgánů notářské samosprávy přijatý Ministerstvem spravedlnosti ze dne 28. prosince 1992 č. 1/1992 NK

Organizační řád přijatý sněmem NK ČR, v platném znění od 30. 1. 2008

Návrh zákona o zpracování osobních údajů (sněmovní tisk 138)

Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů (sněmovní tisk 139)

Důvodová zpráva k návrhu zákona o zpracování osobních údajů zákonů

Zákon č. 323/1992 Zb., o notárech a notářské činnosti (Notársky poriadok)

Code civil des Français

Judikatura

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 15. března 2018, C-575/16, *Evropská komise v. Česká republika*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 10. září 2015, C-151/14, *Evropská komise v. Lotyšská republika*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-47/08, *Evropská komise v. Belgie*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-50/08, *Evropská komise v. Francie*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-51/08, *Evropská komise v. Lucembursko*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-53/08, *Evropská komise v. Rakousko*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-54/08, *Evropská komise v. Německo*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 24. května 2011, C-61/08, *Evropská komise v. Řecko*

Rozsudek Soudního dvora EU ze dne 1. prosince 2011, C-157/09, *Evropská komise v. Nizozemské království*

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 13. března 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09 (51/2012 USn.)

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 7. října 2008, sp. zn. II. ÚS 99/07 (165/2008 USn.)

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. února 2017, sp. zn. 30 Cdo 2734/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. ledna 2015, sp. zn. 30 Cdo 1966/2013

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 15. ledna 2014, sp. zn. 28 Cdo 3155/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. prosince 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. prosince 2009, sp. zn. 25 Cdo 176/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 17. června 2009, sp. zn. 25 Cdo 1620/2007

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. prosince 2008, sp. zn. 21 Cdo 4566/2007

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. října 2008, sp. zn. 25 Cdo 1384/2006

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. února 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. dubna 1998, sp. zn. 2 Cdon 721/97

Rozsudek Nejvyššího správního soudu České republiky ze dne 31. října 2011, sp. zn. 4 Ads 36/2011 – 93

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2008, sp. zn. 7 Cmo 213/2007

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. prosince 2015, sp. zn. 5 A 302/2011

Notář v právním řádu ČR

Abstrakt

Cílem této diplomové práce s názvem „*Notář v právním řádu ČR*“ je podat přehledný a komplexní obraz o postavení notáře a jeho činnosti na území České republiky. Notář je jedním z nejdůležitějších a nejdůležitějších právních povolání, a proto považuji za vhodné se tomuto tématu více věnovat.

Práce je členěna do devíti hlavních částí. V úvodu vysvětluji, proč jsem si dané téma vybrala a uvádím stručný obsah práce. Druhá část je věnována krátkému exkurzu do dějin notářství v českých zemích a také přehledu nejdůležitějších právních norem upravujících postavení notáře a výkon notářské činnosti. Třetí část pojednává předně o tom, kdo je to notář, jak se jím stát, co je to notářský úřad a jak funguje notářská kancelář. Čtvrtá a zároveň nejstěžejnější část této práce popisuje nejprve obecně činnost notáře a kterými základními zásadami je tato činnost ovládána a dále se věnuje konkrétním činnostem, zejména sepisování právních zápisů o právních jednáních, osvědčování právně významných skutečností a prohlášení, notářským úschovám a v neposlední řadě roli notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti. Pátá část úzce souvisí s částí předchozí, neboť pojednává o odměňování a náhradách za činnost notáře. Šestá část je věnována problematice notářské samosprávy a dohledu nad jednotlivými notáři i nad notářskými komorami. V sedmé části nalezneme pojednání o odpovědnosti notáře – o tom, kdy za újmu odpovídá sám notář a kdy stát, o povinném pojištění odpovědnosti notáře a také o jeho kárné odpovědnosti. V osmé části shrnuji dopad nové úpravy ochrany osobních údajů na notáře a jejich činnost. Devátá část je věnována úvaze o možném vývoji českého notářství v budoucnosti. Závěrečná část mluví o jednom z aktuálních problémů českého notářství a o jeho možném řešení, shrnuje celý obsah práce a uvádí, jaké zdroje byly při jejím psaní použity.

Přínos této práce spočívá především v její přehlednosti a komplexnosti popisu dané problematiky a také v pojednání o dopadu GDPR na notáře, neboť tomuto tématu se doposud nikdo hlouběji nevěnoval.

Klíčová slova: notář, činnost notáře, notářský řád

Notary in the Legal Order of the Czech Republic

Abstract

The aim of this diploma thesis, *“Notary in the Legal Order of the Czech Republic”* is to provide clear and comprehensive information on the status of notaries (also known as “notaries public” or “public notaries”) and notarial activities within the Czech Republic. Given that notaries represent one of the most important and respected legal professions, I consider it appropriate to focus increased attention on them.

The thesis is divided into nine main parts. In the first part, the introduction, I explain why I’ve decided to address the given topic and present a brief summary of my thesis. The second part provides a short excursion into the history of the notarial practice in the Czech lands, providing the most significant legal rules governing the status of notaries and the performance of notarial activities. The third part describes the notarial practice, the assumptions for acting as a notary, the notarial authority and the notary’s office. The fourth part of the thesis – the most fundamental – specifies, in general, notarial activities and their basic principles and focuses on specific notarial acts, particularly the drawing up of notarial deeds – official records of legal acts, the verification of legally important facts and statements, the policy of notarial deposits and, last but not least, the notary’s role as a court commissioner in the context of inheritance proceedings. The fifth part is closely linked to the fourth part, as it deals with the remuneration and compensation of notaries. The sixth part is dedicated to the issue of notarial self-administration and supervision over individual notaries and notarial chambers. The seventh part looks at notarial liability – when is a notary held liable for damage and when does liability for damage arise to the state, as well as at compulsory professional indemnity insurance for notaries and their disciplinary liability. The eighth part summarises the impact of the new personal data protection legislation on notaries and their activities. The ninth part contemplates the potential future development of the practice of Czech notaries. The final part addresses a topical issue related to the profession of Czech notaries and its possible solution, summarises the entire contents of the thesis and identifies the relevant information resources for the thesis process.

The contribution of this thesis mostly rests on its clear and comprehensive description of the issue at hand and on its discourse on the impact of the GDPR on notaries, as this topic has not been addressed in detail until now.

Keywords: notary, notarial activities, notarial code